iyikitap

ÇOCUK VE GENÇLİK KİTAPLARI DERGİSİ

TUDEMYAYINGRUBU

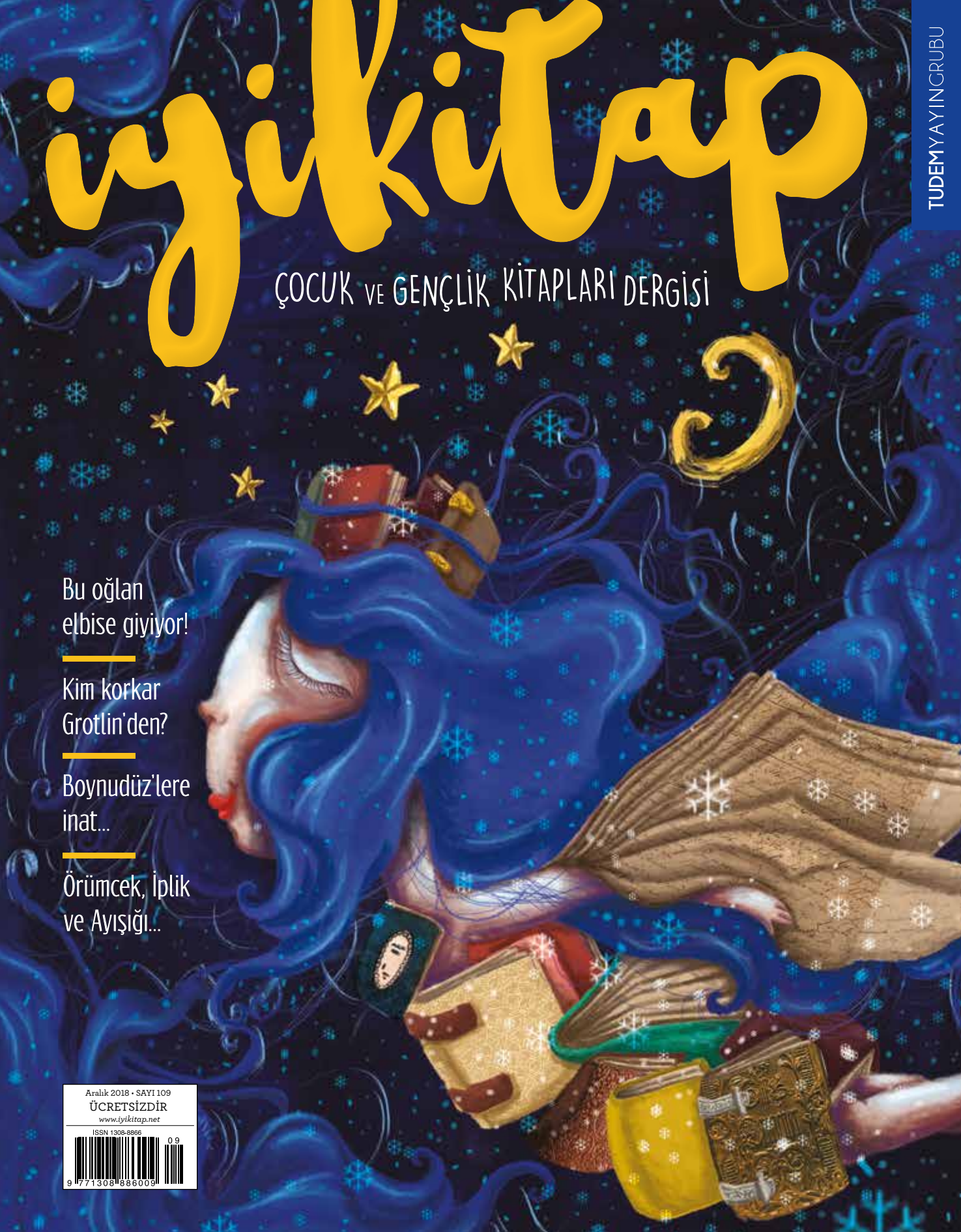

Bu oğlan elbise giyiyor!

Kim korkar Grotlin'den?

Boynudüz'lere inat...

Örümcek, İplik ve Ayışığı...

Aralık 2018 • SAYI 109
ÜCRETSİZDİR
www.iyikitap.net
ISSN 1306-8866
9 771308 886009 09

iyikitap

ÇOCUK VE GENÇLİK KİTAPLARI DERGİSİ

MERHABA,

12-18 Kasım tarihleri arasında Dünya Çocuk Kitapları Haftası'nı kutladık. 20 Kasım ise Dünya Çocuk Hakları Günü'ydü. Önemli gün ve haftalar listesinde birbirini takip eden iki satır... Öte yandan liste öylesine uzun ki insan nasıl takip edeceğini, neyi önemseyip neye dikkat edeceğini şaşırıyor.

Neredeyse her güne ya da haftaya bir "önem" atfeden bu tür listelere, öğrencilik yıllarımızdan aşinayız hepimiz. Liste kabarık olunca; üstüne üstlük okullarda "resmi" düzeyde dayatılınca, "güne atfedilen önem" çoğu kez lafta kalıyor, bilince çıkamıyor. Gönül ister ki Dünya Çocuk Kitapları Haftası ve Dünya Çocuk Hakları Günü söz konusu olduğunda iş farklı olsun.

"*... kitap toplumun dününü, bugünü, yarınını içinde saklar, bir çınar gibi köklerini ülkenin damarlarına salar. Nitelikli kitap, nitelikli insan yetiştirir.*"

Yazar, eleştirmen Mavisel Yener'in kaleme aldığı, ÇOGEM - Ankara Üniversitesi Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Uygulama ve Araştırma Merkezi'nce yayımlanan 2018 Çocuk Kitapları Haftası Türkiye Bildirisi'nden aldığım bu satırlar, beklentimizin yakıcılığını özetliyor sanki.

Geleceğe umutla bakabilmemizin yolu nitelikli çocuk kitaplarından geçiyor!

Safter Korkmaz

iyikitap Aylık Yaygın Süreli Yayın / 15.000 adet basılmıştır. Ücretsizdir. ISSN: 1308 - 8866
İmtiyaz Sahibi: Tudem Eğitim Hizmetleri Sanayi ve Ticaret A.Ş. adına İsa Aykanat **Yayın Yönetmeni:** İlke Aykanat Çam
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Safter Korkmaz **Yazı İşleri:** Suzan Geridönmez
Tasarım - Uygulama: Burak Tuna, Nayime Serbest **Kapak İllüstrasyonu:** Zülal Öztürk
Baskı ve Cilt: Ertem Basım Yayın Dağıtım San. Tic. Ltd. Şti. Eskişehir Yolu 40. km. Başkent OSB 22. Cadde No: 6 Malıköy / Ankara 0 (312) 284 18 14
İrtibat Adresi: 1476/1 Sk. No: 10/51 35220 Alsancak - Konak / İzmir **Tel:** 0(232) 463 46 38 **e-posta:** iyikitap@tudem.com
www.iyikitap.net iyikitapdergisi iyi_kitap

Uyumaktan korkan küçük Yediuyur

Küçük çocuklar için dünya pek çok bilinmezle dolu. Karanlıkta, yalnız başına uykuya dalma fikri de onlar için ürkütücü bir deneyim olabiliyor.

Yazan: **M. Banu Aksoy**

Söz konusu uyku olunca, konuya objektif bakamadığımı ve uykunun hayatımdaki yerinin ejderhanın karnındaki zayıf nokta olduğunu yazının en başında belirtmem gerek. Son beş buçuk yıldır uyku bizim evdeki en hassas konu ve bizim için uykusuzluk bütün kötülüklerin anasıdır. Uyumayan bebeği olan ebeveynler ne demek istediğimi anlayacaktır.

Neyse ki bizim evdeki "genç" nüfus (ve elbette onların ebeveynleri de) uyku ile ilgili sorunlarını uzun zaman önce çözdü. Yine de ejderhanın zayıf noktası yoklanmaya devam ediyor. *"Uykum kaçtı," "Kötü rüyalar görürsem diye uyuyamıyorum," "Ya canavar gelirse?", "Çok korkuyorum," "Yanımda biraz durur musun?"* sık sık duyduğumuz cümlelerden sadece bir kısmı...

Hâl böyle olunca *Yediuyur Nerede Uyur?* adlı kitap daha en baştan ilgimizi çekiverdi. Öykünün geçtiği sakin Yeşil Orman'ın huzuru, minik fındık faresi Yediuyur'un sıra dışı "uyku rutini" ile alt üst olur. Zira Yediuyur her sabah olmadık bir yerde uyanmaya başlar. Tavşan'ın havuç bahçesinde, Narbülbülü'nün kravat çekmecesinde, hatta Geyik'in boynuzlarının arasında! Haftanın her gecesini farklı bir evde geçiren Yediuyur'un yanıtı hep aynıdır: *"Dün gece gözüme bir türlü uyku girmedi. O yüzden, başka bir yatakta uyumak istedim."* Orman ahalisi bu cümlenin altında yatan gerçek yanıtı fark ettiğinde iş işten geçmiş, Yediuyur çoktan Yeşil Orman'dan ayrılıp Kurt'un Gri Orman'daki evine gitmiştir.

Yediuyur Nerede Uyur?
Susanna Isern
Resimleyen: Marco Somà
Türkçeleştiren: Ümit Mutlu
Uçanbalık, 36 sayfa

Küçük çocuklar için dünya pek çok bilinmezle dolu. Karanlıkta, yalnız başına uykuya dalma fikri de onlar için ürkütücü bir deneyim olabiliyor. Onlara güvende olduklarını hissettirdiğiniz, korkularını kabul ettiğiniz ve korkuyla yüzleşirken yol arkadaşlığı ettiğinizde durumun üstesinden gelmeleri çok daha kolay oluyor. Hatalarının farkına varan Yeşil Orman halkının en sonunda yaptığı da tam olarak bu.

Susanna Isern'in yazdığı *Yediuyur Nerede Uyur?*'un enfes ilüstrasyonları Marco Somà'ya ait. Yine Uçanbalık tarafından yayımlanan *Bir Dostluk Masalı* adlı kitaptan hatırladığımız ikili, o kitapta olduğu gibi bu sefer de insanın içini ısıtacak bir dostluk öyküsü çıkarmış ortaya. Metinde yer yer fazla gelen kısımlar olsa da aynı şeyi resimler için söylemek mümkün değil. Tersine, ayrıntılardaki zenginlik, kitabı okuduktan sonra en başa dönüp her şeyi tek tek inceleme istediği uyandırıyor.■

Çizimlerin ifade gücü	★★★★★
Öykünün özgünlüğü	★★★★★
Grafik tasarım	★★★★★
Baskı kalitesi	★★★★★

Duvar kağıdını söküp atmak...

"John o kadar bilgili ve beni o kadar çok seviyor ki sağlık durumum hakkında onunla konuşmak hiç kolay olmuyor"[1]

Sarı Duvar Kâğıdı
Charlotte Perkins Gillman
Resimleyen: Maria Brzozowska
Türkçeleştiren: Başak Çaka
DeliDolu, 48 sayfa

Yazan: **Feryal Saygılıgil**

1800'li yılların ikinci yarısında devrimi yaşamış, sanayileşmenin getirdiği nimetler ve sıkıntılar arasında bocalayan Amerika, geleceğe yönelik umut vaat eden bir yerdir. Tam da bu dönemde doğru bildiğini söylemekten çekinmeyen Charlotte Perkins Gillman (1860–1935), Amerikan edebiyatında Melville, Thoreau, Emerson ya da Whitman gibi erkek yazarlar arasında etkili ve aykırı sesiyle kendine yer bulmaya çalışır. Feminist harekete önemli katkıları olan, feminist edebi metinler kaleme alan Amerikalı (feminist) kadın yazarların ilklerinden olarak kabul edilir.

Babası ailesini terk edip gittiğinden Gillman'ın çocukluğu, gençliği zorluklar içinde geçer. Yoksulluk sınırında yaşar. Tebrik kartı yazmak, mürebbiyelik ve sanat tarihi öğretmenliği gibi işler yaparak yaşamını kazanır.

Evliliğin kadını kapatma yöntemlerinden birisi olduğunu düşünen yazar 1884 yılında Charles Walter Stetson ile gönülsüzce evlenir. İlk çocuğu olan kızını dünyaya getirdikten sonra depresyona giren Gillman, kocası tarafından tedavi için ünlü nörolog Dr. Sir Weir Mitchell'a gönderilir. Mitchell döneminde dâhi sayılmaktadır. Özel-

1 *Sarı Duvar Kâğıdı,* Delidolu 2018, sayfa 28

likle kadınların depresyonu konusunda uzmanlaşmıştır ve hastalarına dinlenme kürleri uygulamaktadır. Gillman'a da altı haftalık yatak istirahatı verir ve entelektüel aktivitelere; yazmasına izin vermez. Bu tavsiyelere uyan Gillman, daha da kötüleşip deliliğin eşiğine gelir. Yaşamını isteksiz bir eş ve anne olarak yaşamak ile hevesli bir yazar olmak arasında kararsızlıkla geçirdiğini düşünür. Tedaviyi, kocasını, evini arkasında bırakıp Kaliforniya'ya taşınır. Kocasına boşanma davası açar; ancak 1892'de resmen boşanabilir. Aynı yıl yazarın yaşamından otobiyografik öğeler taşıyan *Sarı Duvar Kâğıdı* yayınlanır. Gillman, 1900'de ikinci evliliğini yapar. 1915'de Jane Addams[1] ile birlikte "Kadınların Barış Partisi"ni kurar; kadınların oy hakkını savunur. Aynı yıl, Gillman'ın kurama ve feminist eleştiriye en büyük katkılardan biri sayılan aileyi erkek egemen sistem yapısının ekonomik birimi olarak formüle ettiği ve mit eleştirisini başlattığı *Kadınlar Ülkesi* (*Herland*) isimli eseri yayımlanır. Eser, feminist ütopya türünün ilk örneği kabul edilir. 1934'de eşinin ölümü üzerine kızının ailesinin yanına taşınır ve bir yıl sonra meme kanseri olduğunu öğrenince intihar eder.

1 Louise W. Knight *Jane Addams: Eylemci Bir Ruh*, Ayizi Kitap, 2014. Jane Addams, önemli bir sosyal bilimci, barış hareketinin kurucularından; işçi hakları ve sendika mücadelesinin önemli bir savunucusu, aktivist. 20.yüzyıl feminist hareketin temsilcilerinden biri.

SARI DUVAR KÂĞIDI

Sarı Duvar Kâğıdı, Türkçede ilk kez 1993 yılında İletişim Yayınları (çeviri: Aksu Bora) ve ardından da 2012'de Otonom Yayınları (Çeviri: Aksu Bora ve Aysun Altınışık) tarafından yayımlandı. Elimizdeki baskı ise DeliDolu Yayınları tarafından Ekim 2018'de Başak Çaka'nın çevirisiyle çıktı.

Gillman'ın yaşadıklarından esinlenerek kaleme aldığı metin, kendine ve deli olduğu gerekçesiyle kapatılan, toplumdan uzaklaştırılan diğer kadınlara zarar veren erkek aklının, dönemin psikiyatri biliminin eleştirisi olarak okunabilir.

On yedinci yüzyıla kadar doğayı anlayıp gözlemleme yoluna giden bilim, modernleşme yolunda doğayı anlayıp uyum sağlamayı zayıflık olarak görür. Akıl öne çıkar; bilim doğaya hükmetmeye, ele geçirmeye

karar verir. Dönemin erkek egemen tıbbı akılcıdır. Kadınların duygularına teslim olduğunu düşünür. Keller, bunu şöyle anlatır: *"Doğa bilimlerini mercek altına alan feminist bakış açısı için en yakıcı sorun nesnelliği, aklı ve zihni eril; öznelliği, duyguları ve doğayıysa dişi diye nitelendiren şu kökleri derinlerdeki popüler mitolojidir. Bu duygusal ve düşünsel iş bölümüne göre, kadınlar kişisel, duygusal ve tikel olanın garantörleri ve koruculari olmuşken, bilim-gayri şahsi, akli ve genel olanın o mükemmel alanı- erkeklere tahsis edilmiştir"* (Evelyn Fox Keller, *Toplumsal Cinsiyet ve Bilim Üzerine Düşünceler,* çev.: Ferit Burak Aydar, Metis Yayınları, 2007, s.31). Tıp bilimi kadınların zihinsel meşguliyetinin, meslek edinme çabasının, kitap ve de özellikle roman okumasının sinir hastalıklarına, histeriye neden olduğu iddiasındadır. Bu nedenle kadınları iyileşmeleri için geleneksel anne-ev kadını rollerine geri çağırmaktadır. Kahramanımızın kocası olan John da bu anlayışın tipik bir temsilcisidir: *"Aşırı derecede akılcı bir adam John. İnanca hiç tahammülü yok, batıl itikattan şiddetle tiksiniyor. Dokunamadığı, göremediği, hesaba dökemediği şeylerin bahsi her geçtiğinde alenen dudak büküyor"* (s.5).

Metinde kahramanın kocası da erkek kardeşi de benzer düşünmektedirler. İkisi de mesleğinde saygın birer tıp adamıdır. Yalnızca kendi seslerini duymakta, kahramanımızın ne hissettiğiyle zerre kadar ilgilenmemektedirler. "Sarı duvar kâğıdıyla" bezeli sevmediği odasını değiştirmek bile kocasının umurunda değildir. Sonunda duyuramadığı sesiyle kendi kendine, kafasının içinde konuşmaya başlar kahramanımız.

Kitapta ev içi vurgusu önemlidir. Kadın kahramanın sinir buhranı yüzünden doktor tavsiyesi üzerine kocasıyla ve onun kız kardeşiyle birlikte gittiği ("perili ev" diye ima ettiği) yazlık malikâne kocasıyla ayrışma yaşadıkları mekân olur. Kahramanımız kocasından ve onun kız kardeşinden gizlenerek yazı yazmaya ve kitap okumaya çalışırken tamamen çıldırır; evin sarı renkli duvar kâğıtlarının desenlerinden dışarı çıkmak isteyen bir kadın olduğunu düşünür.

Perili ev gotik bir atmosfere sahiptir. Patriarkal bir simge gibi tasvir edilen harap ev kadınların onlara öğretilen rol modellerinin dışına çıkarak -evden de dışarı çıkarak- özgürleşebileceklerini vurgular. Metnin sonunda anlatıcı kadın, baskıdan kaynaklanan kendi ruhunun/zihninin bölünmesini yansıtır kocasına: *"Sonunda kurtulmayı başardım, hem de sana ve Jane'e rağmen. Kâğıdın çoğunu da söküp attım, yani beni tekrar oraya koyamazsınız artık."* der (s.45).

Duvarda sanrı olarak gördüğü kadının, kâğıtların içinden çıkmak isterken süründüğü gibi kocasının gözleri önünde halının üstünde sürünür. Kocası ise karısının bu meydan okuması karşısında şaşırarak bayılır: *"Şimdi ne oldu da bu adam yere yığıldı ki? Düşüp bayıldı, tam da duvarı takip ettiğim yolun orta yerine, çaresiz, üstünden sürünüp geçiyorum her seferinde"* (s.46)

Gillman bayılmak gibi kadına özgü görülen bir zayıflık durumunu erkeğe aktarır. Güçler sembolik olarak yer değiştirir. Güç kadındadır artık. Anlatıcı Jungcu anlamda, gölgesini duvar kâğıdından çıkarır. Roller değişir. Koca histeri krizi geçirir gibi bayılır. Kadın kocasının *her seferinde üstünden atlayarak* yoluna devam eder; "delirse de" özgürleşir. Patriyarkal sistemin temsilcisi olan baskıcı, otoriter, akılcı, her şeyi bilen erkekten geriye eser kalmamıştır...

Kitabın DeliDolu Yayınlarından çıkan özenli baskısına değinmeden geçmemek gerek. Metni resimleyen Polonya asıllı Maria Brzozowska'nın desenleri adeta bir görsel şenlik, metinle de son derece uyumlu. Başak Çaka'nın çevirisi de oldukça usta işi. Feminist yazının önemli temsilcilerinden biri sayılan eser okurlarını bekliyor... ■

Kurgunun özgünlüğü	★★★★★
Çevirinin açıklığı ve akıcılığı	★★★★★
Çizimlerin ifade gücü	★★★★★
Kapak tasarımı ve baskı kalitesi	★★★★★
Redaksiyonun titizliği	★★★★★

Kendi masalınızı kaleme almaya ne dersiniz?

Şiir Atölyesi ve *Öykü Atölyesi* kitaplarıyla çocukları yazmaya heveslendiren Mavisel Yener'in atölye kitaplarına bir yenisi ekleniyor. *Mavisel Yener ile Masal Atölyesi*, masallara ve masal yazma sürecine dair çeşitli ipuçları sunarken, zengin içeriği ve etkinlik çeşitliliğiyle çocukları kendi masallarını yaratmaya davet ediyor.

www.tudem.com tudemyayingrubu tudem

Bazen nefretin panzehri turuncudur

Yazan: Suzan Geridönmez

Dünyaya gökkuşağının tüm renklerini bir arada sevme yetisiyle gelen çocuklar, kimi zaman çok acımasızca ortaya koydukları önyargılarını kendi başına edinmedikleri gibi tek başına da aşamıyorlar.

Morris Micklewhite ve Turuncu Elbise
Christine Baldacchino
Resimleyen: Isabelle Malenfant
Türkçeleştiren: Deniz Özülke
Güldünya Yayınları, 32 sayfa

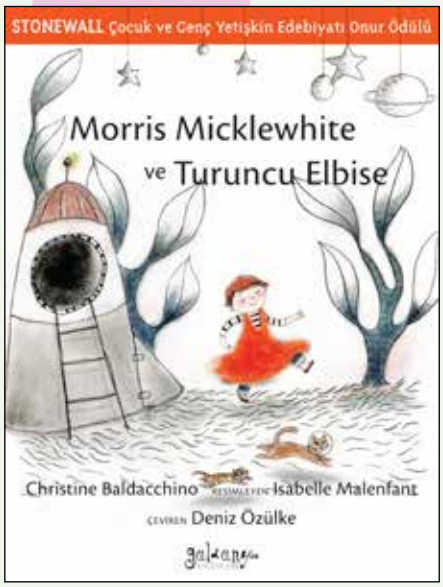

Benim anasınıfına giden bir oğlum var. Okulunu ve arkadaşlarını çok seviyor ama bazen eve üzgün ya da kızgın dönüyor. Çoğunlukla altından arkadaşlarıyla yaşadığı ufak tefek anlaşmazlıklar çıkıyor. Geçen gün hariç. Önce anlatmak istemedi. Biraz deşince mesele anlaşıldı: Sınıfındaki kızlar onu evcilik köşesine almıyorlar. Oradaki oyuncak mutfağa yaklaşmasına izin vermiyorlar. Onlarla birlikte oynamak istediğinde "Git!" diyorlar, üstüne üstlük kızgın kızgın bakıyorlar.

"Neden bana kızıyorlar?" Oğlumun merak ettiği ve anlamlandıramadığı soru bu.

O gün ona tatmin edici bir yanıt veremedim. 4 yaşındaki bir çocuğa, toplumsal cinsiyet sorunsalı nasıl anlatılır bilemedim.

Derken elime, *Morris Micklewhite ve Turuncu Elbise* kitabı geçti. Daha ilk birkaç sayfayı çevirdikten sonra aklıma oğlumla olan diyaloğum ve bu kitabı ona mutlaka okumam gerektiği geldi.

Morris de okulunu ve arkadaşlarını seven bir çocuk. Okulda resim ve yapboz yapmaktan zevk alıyor. Yemek saatindeki elma suyuna bayılıyor. Hepsinden çok da kostüm odasında oynamayı seviyor. Oradaki turuncu elbise ona annesinin saçlarını, kaplanları ve güneşi hatırlatıyor. Elbise hışır hışır sesler çıkarıyor. Bu Morris'in çok hoşuna gidiyor.

Ama ne hışır hışır elbise ne tıkır tıkır eden ayakkabılar, onu alaya alan arkadaşlarının seslerini bastıramıyor. Morris duymamış gibi yapsa da tabii ki duyuyor. Arkasından bağırılan kötü sözler ve onu oyunlarına almak istemeyen arkadaşlarının dışlayıcı tavırları yüzünden Morris artık okula gitmek istemiyor. Başta "karnım ağrıyor" numarası yapsa da sonunda üzüntüden gerçekten karnına sancılar saplanıyor.

İyi ki oğluna ön yargısız bir sevgi ve saygıyla yaklaşan bir annesi ve onu hasta yatağında yalnız bırakmayıp yanına mırıl mırıl kıvrılan bir kedisi var.

Sonunda Morris toparlanıyor ve kendini tekrar okula gidebilecek

kadar güçlü hissediyor. Hastayken çizdiği resmi de yanında götürüyor. Başta diğer çocuklar onu yine aralarına almak istemiyor. Ama Morris, kendini kırmızı elbisesiyle bir filin üzerinde otururken çizdiği resmi, inşa ettiği uzay istasyonuna asıp da yalnız başına oyuna dalınca onların da ilgisi uyanıyor. Birlikte hiç bilinmeyen bir gezegeni keşfeden çocuklar, dünyaya, astronotların elbise giyip giymemelerinin bir önemi olmadığının farkındalığıyla dönüyorlar. En güzel maceraların peşinden gitmektir asıl olan.

Ama bunu Morris zaten biliyor. Kitabın sonunda bir şeyi daha deneyimliyor. Değişmesi ya da kendini arkadaşlarına kabul ettirmesi gereken kişi o değil. Herkesin en başta da çocukların kendi (içinden geldiği gibi) olma hakkı var. "Oğlanlar elbise giymez," önyargısında direten Becky gibilere, "Bu oğlan giyiyor," deme ve tıkır tıkır hışır hışır yanlarından geçip yolunda yürüme cesareti göstermek gerekiyor bazen.

İşte Morris'in bu güçlü çıkışı, bir yıl önce çocuk edebiyatında LGBTİ'yi (de) konu eden, alanın yayıncılarının ve yazarlarının konuşmacı olduğu bir paneli hatırlattı bana. Herkesçe bu konuların işlenmesi bir ihtiyaçtı ama sansür ve oto sansür buna maalesef engeldi. Sansürü değil belki ama oto sansürü haklı gösteren binbir gerekçe ileri sürülebilirdi. Birilerinin mutlaka böyle kitaplar yazması, birilerinin de mutlaka yayınlaması gerekirdi ama bu birileri hep başkalarıydı. "Bu yazar yazıyor," ya da "Bu yayıncı basıyor," diyerek hışır hışır, tıkır tıkır eden kitaplar yapma cesareti eksikti.

Stonewall Çocuk ve Genç Yetişkin Edebiyatı Onur Ödülü alan ve Amerikan Kütüphaneler Birliği'nin Gökkuşağı Listesi'nde bulunan *Morris Micklewhite ve Turuncu Elbise*'nin bu tablodan ayrılan çok az yayınevinden biri olan Güldünya Yayınlarından çıkmış olması bu açıdan şaşırtıcı değil.

Ama "bravo" deyip geçmemek, destek olmak gerekiyor. *Morris Micklewhite ve Turuncu Elbise*, gerek konuya Morris'in çocuk saflığıyla yaklaşan güçlü hikâyesi gerek hikâyeye derinlik ve boyut kazandıran çizimleriyle yeni okumaya başlayanların tek başına okuyabileceği bir kitap. Ancak dünyaya gökkuşağının tüm renklerini bir arada sevme yetisiyle gelen çocuklar, çoğunlukla çok acımasızca ortaya koydukları önyargılarını kendi başına edinmedikleri gibi tek başına da aşamıyorlar. Çocukların hoşgörüsüzlükten nefrete kadar uzanan tahammülsüzlüklerinin kaynağında, onlara "mutlak doğru"ları öğreten yetişkinler ve yetişkinlerin her farklılığı tehdit olarak algılayan, kendi özgünlüğüne bile şüpheyle yaklaşan, biz ve ötekilere bölünmüş dünyasının küçük zihin ve yüreklere akıttığı zehir var.

Zehrin panzehrine gelince. Oğlumun öğretmeninin oğlan çocuklarını evcilik köşesinde oynamaya teşvik etmesi ya da arabalarla oynamak isteyen kız çocuklarına destek çıkması çözümün bir parçası. Benim oğlumu turuncu elbiseli Morris'le tanıştırmam çözümün diğer bir parçası. Ama çözüm yapbozunu tamamlayan bin parça daha var. *Morris Micklewhite ve Turuncu Elbise* gibi cesur, ama aynı zamanda soruna çocuğun penceresinden yaklaşabilen, küçüklerin algı ve ruh dünyasına ulaşabilen, sözüyle çizgisiyle sanatsal değeri olan kitaplar çoğaltılmalı ve yalnızca aile içinde değil, çocuklarla çalışan yetişkinler tarafından okulda, STK'larda, kütüphanelerde çocuklara okutulmalı, gündem edinilmeli, tartışılmalı.■

Kurgunun özgünlüğü	★★★★★
Çizimlerin ifade gücü	★★★★☆
Editörlük	★★★★★
Baskı ve kâğıt kalitesi	★★★★★

Grotlin'i gördünüz mü?

Eğer korkuyla sanat aracılığıyla karşılaşmanın zevki olmasa, onca kara edebiyat ya da korku sineması üretilir miydi?

Yazan: **Melek Özlem Sezer**

Küçükken ablamla çıtırdayan sobanın yanı başındaki divanda uyurduk. Alevlerin ışığı tavanda dans ederken bizi büyülerdi ama ya duvarlardaki gölgeler! İşte onlar bizi korkudan tir tir titretirdi.

O zamanlar ağaç gibi dallanan saksılıklar vardı ve bitkiler yapraklarına ürkünç biçimler verip duvara canavar gölgeleri yansıtırdı. Korkudan yorganın altına girer ama canavarların şimdi ne yaptığı merakına kapılıp minicik başlarımızı çıkarır çıkarır bakardık. Çünkü şurdan burdan yansıyan, kulağımızın kenarına çarpıp orada sise dönüşen ve kalbimizin dibine çöken, anlamadığımız, bu yüzden adlandıramadığımız, bazen de heyecanındaki cazibeye kapıldığımız korkulara bir nesne ararız. Bir adı olsun isteriz korkumuzun ki onunla konuşalım ve daha da önemlisi onu en zararlı olduğu yerden; belirsiz, isimsiz, görünmez olandan çıkaralım.

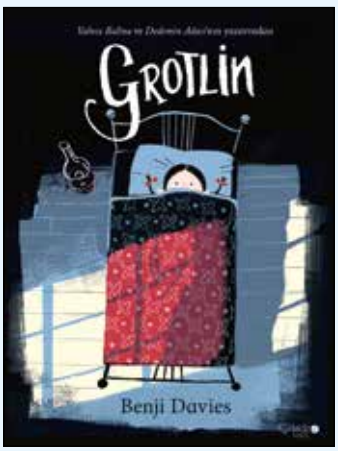

Grotlin
Benji Davis
Türkçeleştiren: Oğuzhan Aydın
Redhouse Kidz Yayınları, 32 sayfa

Benji Davis, korkunun adını Grotlin koymuş ve onu ilk önce küçük bir kızla tam da uyumak üzereyken tanıştırmış. Ne de olsa nesnesi belirsiz korkuyla kurulan ilişki, ilk çocukları akla getiriyor. Ama Grotlin herkesi -hatta pijamalarının üstüne polis şapkasını geçirip çamaşır asmaya çıkan koca bir erişkini bile- ziyaret ediyor. Dilin şiirselliği ve resimlerinin sevimliliği ise devretmiş, taklit edilmiş ya da halk kültürünün öcüleriyle, tekerlemeleriyle empoze edilmiş gerekçesiz korkularla baş etmede kolaylık sağlıyor. Öte yandan her duygunun bir işlevi olduğu ve duyguları reddederek, yasak koyarak kendimizi yanlış bir şekilde budamış olacağımız gerçeği de unutulmamış. Hatta zevki de... Eğer korkuyla sanat aracılığıyla karşılaşmanın zevki olmasa, onca kara edebiyat ya da korku sineması üretilir miydi? Benji Davis, ablamla saksılığın yansıttığı gölgeleri canavar sanma oyunumuzdan aldığımız hazzı şiirsel dilinde ne de güzel veriyor:

Biliyorum Grotlin'in gizlice / Evinde gezindiğini sessizce... / Ancak gözler oyun oyar, / Bizlere hayaller sunar.

Kitap bu şarkının insana ne tür korku oyunları oynadığını anlatan bir hikâye sunuyor. Ve sonunda Grotlin sanılan varlığın, kendi hayalinin peşinden koşarken yapıp ettikleri korkulacak bir durumun işaretlerine devşirilmiş bir maymun olduğu açığa çıkıyor.■

Çizimlerin ifade gücü	★★★★★
Öykünün özgünlüğü	★★★★½
Grafik tasarım	★★★★★
Baskı kalitesi	★★★★★

Çocuklarınıza yeni yılda yepyeni hikâyeler hediye edin!

Sözcüklerle yapılan akrobasi aşkına! *Akrobatik Öyküler Dizisi* ip üstünde bir laf cambazının ışıl ışıl düşlerini içeriyor.

Mitoloji dünyasına yolculuk başlasın! *Olympos'un Yaratıkları* dizisi çocukları fantastik bir dünyada maceraya çıkarırken mitolojiyle de tanıştırıyor.

hep_kitap
hepcocukhepkitap
hepkitapp
hepkitap.com.tr

Genel Dağıtım PUNTO

hep kitap'ın en sevilen ikilisi Tavşancan ile Faresu, bu kez yeni yılı kutluyor! Usta yazar ve çizer Axel Scheffler'in yazıp resimlediği bu kitapla yeni yıl sevinci hiç sönmeyecek.

Çocuğunuz bu yıl neredeyse kendi boyu kadar bir kitapla arkadaş olmak ister mi? *Zaman Tüneli* göz alıcı illüstrasyonlarıyla çocukları tarihin büyülü sayfalarında gezdiriyor.

Çocuklara bilimi sevdiren Serdar Başkan, gündelik hayata dair merak edilen soruları en eğlenceli yollarla anlatıyor. Yeni yılda bilime duyulan merak hiç eksilmesin diye...

hep kitap

Kırık bir aşk hikâyesi

Shakespeare, hiçbir zaman orijinal bir hikâye peşinde koşmaz. Onun asıl derdi, bilindik hikâyeleri en trajik ve dramatik unsurlarını gözler önüne serecek şekilde yepyeni bir usulle tekrar anlatmaktır.

Yazan: **Gökhan Yavuz Demir**

William Shakespeare
Resimleyen: Iban Barrenetxea
Türkçeleştiren: Saadet Özen
Can Çocuk, 144 sayfa

Kış geliyor. Hava soğudukça mutlu olan Kocabaş'ın yanına daha az inebiliyorum. Bu nedenle Kocabaş'ın bahçede uzanıp düşünmek için bolca fırsatı oluyor: Olmak yahut olmamak, işte bütün mesele! Ben kargocu dostumuzdan yeni kitabımızı alırken koca kız hâlâ bu sorunun cevabını bulmaya çalışıyor. O kadar ki bal rengi gözlerindeki soru işareti büyürken kargodan çıkan *Romeo ve Jülyet*'i koklamaya bile gelmiyor.

William Shakespeare'in (1564-1616) gençlik yıllarında kaleme aldığı unutulmaz oyununun, Rosa Navarro Durán'ın sahneye uyarladığı ve Iban Barrenetxea'ın resimlediği bu yeni baskısı, doğrusu çok şık olmuş.

Bilindiği üzere Shakespeare, hiçbir zaman orijinal bir hikâye peşinde koşmaz. Onun asıl derdi, bilindik hikâyeleri en trajik ve dramatik unsurlarını gözler önüne serecek şekilde yepyeni bir usulle tekrar anlatmaktır. Shakespeare için "güneşin altında yeni bir şey yoktur." O nedenle pek çok oyununun konusunu, antiklerden veya *Don Quijote*'sinin ilk cildini okuduğu Cervantes gibi çağdaşlarından almakta hiçbir beis görmez. *Romeo ve Jülyet*'in konusuna baktığınızda da aslında ortada çok özgün bir aşk hikâyesi yoktur. Din ayrılığı, servet eşitsizliği, sınıf ayrılığı gibi nedenlerle bir araya gelemeyen sevgililerin birleşememesi, neredeyse bütün çağlarda ve bütün toplumlarda karşımıza çıkabilecek bir temadır. Fakat Shakespeare, kendi *Romeo ve Jülyet*'inin hikâyesini İtalyan yazar Matteo Bandello'dan (1485-1561) almıştır. Shakespeare'i hâlâ Batı edebiyatında aşılamaz denli büyük kılan da bu temellük yeteneği, yani başka bir dehanın eserini kendine mal edebilme ustalığıdır zaten.

Olay Verona'da geçer. Şerefte birbirinin dengi iki aile, Montegüler ile Kapuletler, eski bir kin yüzünden kavgaya tutuşmuşlardır. Bu iki ailenin kavgasında akan kan, Verona'nın bütün yurttaşlarının eline bulaşmıştır. Ne var ki daha asıl büyük felaket yaşanmamıştır. Çünkü bu iki ailenin kindar tohumlarından ve nefret dolu kalplerinden bahtı kara iki âşık doğacaktır. Montegülerden zarif ve yakışıklı Romeo ile

Kapuletlerden narin ve güzel Jülyet, ailelerinin kinine kurban gideceklerdir.

Kapuletlerin düzenlediği bir şölene arkadaşı Benvolyo'nun ısrarıyla giden Romeo, bir görüşte Kapuletlerin dünyalar güzeli kızı Jülyet'e âşık olur. Şanslıdır, çünkü Jülyet de Romeo'ya âşık olur. Bundan sonra ailelerinin birbirlerine olan düşmanlığının gölgesinde aşklarını gizlice yaşamaya başlarlar. Hatta gizlice evlenirler de. Tek umutları bu gizli evliliğin aileleri arasındaki düşmanlığa son vermesidir.

Fakat kaderin iki âşık için başka planları vardır ve olaylar onları hızla trajik sonlarına götürecek biçimde seyreder. Kapuletlerden Tebaldo, bir gün Romeo ve arkadaşı Merkuçyo ile karşılaşır. Laf atmalar ve sataşmalar başlasa da Jülyet'e olan aşkından ötürü Romeo sürekli alttan alır. Bu duruma anlam veremeyen Merkuçyo daha fazla sabredemez ve Tebaldo ile düelloya tutuşur. Merkuçyo'nun düelloda can vermesi üzerine Romeo da kılıcına davranır ve hemen oracıkta Tebaldo'yu öldürür. Bu olayı duyan Prens, Romeo'yu Verona'dan sürer. Bu esnada Kapuletler, Jülyet'i Paris ile evlendirmeye karar verir. Romeo ve Jülyet'in bütün umutları artık tükenir.

Zaten sürgündeki Romeo ile evli olan Jülyet, ikinci kez Paris'le evlenemeyeceği için son bir umut Peder Lorenzo'ya koşar. Peder bütün bu sorunu çözmek için aslında sonrasında işleri içinden daha da çıkılmaz hâle getirecek bir oyun tasarlar. Jülyet'e onu istemediği evlilikten kurtarmak için, içtiğinde onu iki gün ölü gibi gösterecek bir iksir verir. Bütün bu oyunu anlatmak için de Romeo'ya bir mektup yollar. Ancak perde arkasından kader de sinsi sinsi gülmektedir. Çünkü bu mektup asla Romeo'ya ulaşmaz.

Jülyet'in Paris'le evleneceğini duyan Romeo hemen Verona'ya döner. Geldiğinde iksiri içtiği için ölü gibi yatmakta olan Jülyet'i görünce de çılgına döner. Paris ise Jülyet'in ölümünden ötürü Romeo'yu suçlar. Aynı kadına âşık iki bahtsız düelleoya girişirler ve Romeo, Paris'i öldürür. Ardından yanında getirdiği zehri içerek Jülyet'in yanına yatar. Peder, Jülyet'i uyandırır ve bu defa da Jülyet yanı başında ölü Romeo'yu görünce çılgına döner. Hemen Romeo'nun hançerini alarak kendi kalbine saplar ve oracıkta ölür.

Kocabaş anlayamasa da ancak iki âşığın ölü bedenleri bu kanlı nefreti dindirebilmiştir. ■

Çevirinin niteliği	★★★★★
Çizimlerin ifade gücü	★★★★★
Kapak tasarımı ve baskı kalitesi	★★★★★
Redaksiyonun titizliği	★★★★★

Marifet insan olabilmekte!

Yazan: Nilüfer Türkoğlu

Çok erken yaşta hayatını kaybeden Macaristan'ın toplumcu şair/yazarlarından Attila József'in bir çocukluk anısını diriltен bu içli hikâye, "insan" olmayı bize yeniden hatırlatıyor.

İster roman ister hikâye ister şiir ya da deneme olsun, herhangi bir edebi metinde tasvir edilen "zengin olma hâli" için yazarın ille de sefa içinde yaşıyor olması gerekmez. Bolluk ve bereket içinde geçen bir yaşamın anlatımını sağlayabilmek için, bolca hayal gücü ve iyi bir gözlem pekâlâ yeterli olabilir. Oysa açlık, yoksulluk, yoksunluk gibi kavramları, derinliği ve duygusuyla yazabilmede, yazarın tüm bunları gerçekte yaşamış olduğu düşüncesi çok daha güçlü ve gerçektir. Fakirliğin anlatıldığı küçücük dramatik bir ayrıntıda bile bu hissedilebilir. Okuyucuyu da çarpan hep o küçük detaylar değil midir zaten?

Macaristan'ın dünyaya kazandırdığı en iyi şairlerden Attila József'in yoksul hayatının yürek burkan izlerine de kendi hayatı gibi kısacık olan bu hikâyede rastlandığı söylenir. *İhtiyar Kunduracı*, 32 yaşında kendini tren raylarına atarak intihar eden yazarın çocukluğuna dair bir anıyı anlatır. Öyle ki József'in biyografisini okuduğunuz zaman bunun doğru olabileceğini kestirirsiniz.

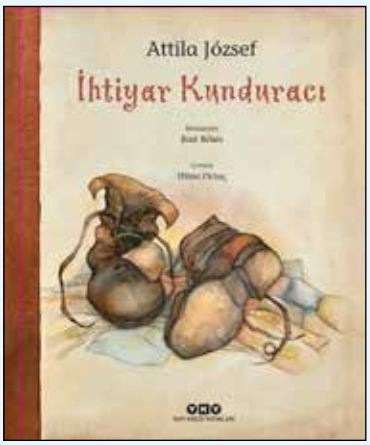

İhtiyar Kunduracı
Attila József
Resimleyen: Rozi Békés
Türkçeleştiren: Hilmi Ortaç
Yapı Kredi Yayınları, 24 sayfa

Babasının çok küçük yaşta evi terk ettiği, annesinin temizlik yaparak çocuklarına bakmaya çalıştığı bir dünyaya doğmuştur, o. *İhtiyar Kunduracı*'da da sinemaya temizlik yapmaya giden bir anne ve iki kardeşli bir çocuk vardır. İsmini bilmeyiz ama saman sarısı saçları üzerinde kasketi olduğunu, sırtındaki ceketin kendisine pek büyük geldiğini ve pantolonunun üzerinden döküldüğünü biliriz. Bir de ayakkabıları, ah o eski, yırtık pırtık ayakkabıları... Onarsın diye götürdüğü ihtiyar kunduracı Çosogi'nin "Dikiş tutmaz" dediği, yamalanacak yeri kalmayan ayakkabıları... O iki pabucun hikâyesidir bu, bir çocuğun çıplak ayaklarından hiç çıkmayan. Ve çok acıdır. İçinde, yoksulluğun ve insanlığın nasıl bir şey olduğunu derinden anlatan cümleler saklıdır.

Yapı Kredi Yayınlarından çıkan kitap, Macar ressam, grafik tasarımcısı Rozi Békés'in hikâyeye uygun duygusallıktaki olağanüstü suluboya desenleriyle, etkiyi daha da artırıyor; sadece küçüklerin değil, büyüklerin de ilgisini çekmeyi başarıyor. *İhtiyar Kunduracı*'yı orijinal dilinden Türkçeye çeviren Hilmi Ortaç da kitabın "üstü kapalı" hüzünlü finalini ustalıkla veriyor. Tam da Attila József'in anlatmak istediği gibi belki de... Yaşsız ve zamansız bir kitap, *İhtiyar Kunduracı*. İç burkan, epeyce yürek kanatan. Yoksul hayatlar yaşayan çocuklar hâlâ varken bu dünyada, bu hayatların varlığından haberdar çocuklar da olmalı.■

Anlatımın tutarlılığı ve akıcılığı	★★★★★
Öykünün özgünlüğü	★★★★★
Çizimlerin ifade gücü	★★★★★
Grafik tasarım	★★★★★
Kapak tasarımı ve baskı kalitesi	★★★★★

Mutlu Yıllar Paspal Köpek!

Paspal Köpek ve Şaplapla'nın çöp tenekesinde yeni yıl heyecanı vardı. İki arkadaş bu yıl, yeni yıla bir evde girmeye kararlılardı. Ama yılbaşı gecesi kim evinde paspal bir köpek ve bir sokak kedisi isterdi ki? **Harika bir çöp tenekesi hikâyesi okurları bekliyor!**

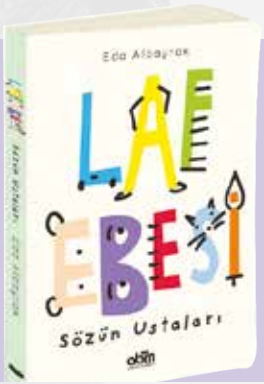

Sözün Ustaları
Laf Ebesi

Arkadaşlar! Dersimiz "Düşünme." Düşünme! Ders miymiş? Vay! Çok heyecanlı ve komik... Oturup otuz beş dakika boyunca düşüneceğiz. Oturun arkadaşlar istediğiniz yerden düşünmeye başlayabilirsiniz. Önce düşünenler erken çıkabilir! Mustafa ve sınıf arkadaşları bu sene çok eğlenecekler. **Dönemin sonunda onları bir sürpriz bekliyor. Sürpriz bekler mi ki?**

Oyunlar başlayacak İki Haziran'da,
Adım adım yürü bu yolda,
Gelirken yanına bir harita al,
Etrafı dört duvar, içine dünya sığar.

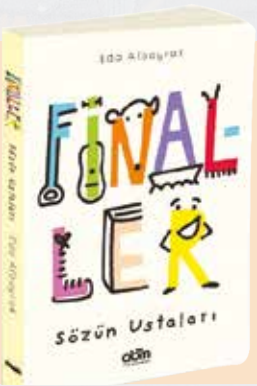

Sözün Ustaları
Finaller

Mustafa ve arkadaşları Söz Oyunları'nın finaline katılmaya hak kazandılar. Ama hiçbiri final oyunlarının nerede yapılacağını bilmiyor. **Bakalım Mustafa ve arkadaşları, Apta'dan gelen mektuplardaki bilmeceleri çözüp oyunların nerede yapılacağını öğrenebilecekler mi?**

Ajandam 2019 Dolu Dolu Etkinlik Defteri ile birlikte hedeflerini ve planlarını not edebilir, en sık kullandığın uygulamalarının ve şifrelerinin kaydını tutabilir, sana özel hazırlanmış sayfalarda kendini keşfedebilirsin. Günlük, haftalık ve aylık olarak alışkanlıklarını takip edebilir, sınav takvimini oluşturabilir veya kendine çalışma planı hazırlayabilirsin. Her ay harçlığının hesabını tutarak, harcadığın parayı kontrol edebilirsin. En güzel tarafı da bütün bunları yaparken eğlenebilirsin. Ajandam 2019 Dolu Dolu Etkinlik Defteri'nin içinde birbirinden eğlenceli birçok oyun ve etkinlik seni bekliyor. **2019 yılı dolu dolu geçecek!**

HER KİTAPTA YENİ BİR SEN

abm yayınevi
abm ÇOCUK & İLK GENÇLİK

Ataköy 7-8-9-10. Kısım Mah. Çobançeşme E5 Yan Yol Cad. No:20/1 Ataköy Towers
A Blok Kat:2 Ofis No:62 Bakırköy/İSTANBUL Tel:(0212) 912 32 86
Fax: (0212) 809 30 93 www.abmyayinevi.com.tr / info@bilgiacar.com

@abmyayinevi @abmyayinlari

Eğri büğrü, nizam intizama karşı

Boynuyamuk şiir gibi bir dile, masal gibi bir hikâyeye sahip. Çizimleri, seçilen renkleri, tasarımı, kısaca tüm görselliğiyle de çok keyifli bir okuma atmosferi yaratıyor. Bu kısacık öykünün aslında kocaman bir meramı var ama tabii anlatan ne yapsın anlamayana...

Yazan: **Olcay Mağden Ünal**

Farklı olanı reddetmek, insanın doğasında var ve din, dil, ırk da ayırt etmiyor ne yazık ki. Üstüne üstlük bu reddedişin ve hatta hor görüşün bir araya gelip çoğalarak yayılma gibi kötü de bir huyu var. Sıra dışı olanı, sonradan geleni, kendisine benzemeyeni kabul etmeyenler, etmediği gibi kendi kümesini bu kişi ya da kişilere karşı kışkırtanlar aslında her yerde. Bunların sözde medeni geçinenleri, genelde bir maskenin ardına saklanırlar; ancak mevzubahis farklılıklar kendilerini etkilemeye başlamaya görsün klavyeler üzerinden birlik, beraberlik ve eşitlik hakkında yazıp çizilen ya da daha doğrusu, atıp tutulan tumturaklı lafların yerini önce fısır fısır çıkan, sonra gürül gürül çağlayan bir nefret söylemi alır. Oysa göğüsler gerile gerile atılan, özbeöz bilmem nereliyim narasının ari ırk safsatasından bir farkı yoktur; mayaları aynıdır, bir tek kabarma süreleri farklı.

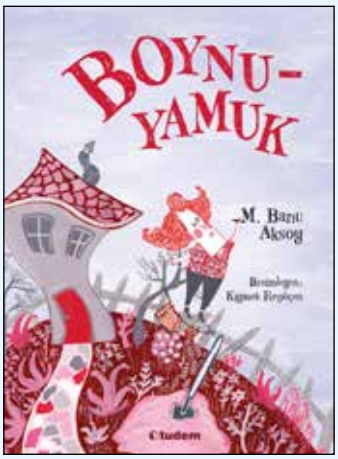

Boynuyamuk
M. Banu Aksoy
Resimleyen: Kıymet Ergöçen
Tudem Yayınları, 40 sayfa

Banu Aksoy da *Boynuyamuk* adlı kitabında böyle bir topluluk çıkarıyor karşımıza. Bu masalsı hikâye, uzak bir ülkenin uzak bir kentinde geçiyor; öyle sıradan, insanın arkasını döner dönmez unutacağı bir kentte. Bu şehirde düzen esas, öyle ki bu neredeyse askeri bir nizam. Ne bir çiçek başına buyruk kaldırabiliyor kafasını ne de bir taş öylece çıkıveriyor yerinden; duvarlar dimdik, pencereler dümdüz. Yollar, evler, çalılar, gemiler... Hepsi sanki cetvelle çizilmiş ve hatta belki de hakikaten cetvelle çizilmiş, işte öyle bir hiza, öyle bir sıra. Ancak neyse ki hayatın kendisi biraz uçarı, azıcık ergen, işte adı her neyse ondan; onun da düzen sevmeme gibi kötü bir alışkanlığı var. Bu kentin de kıyısında bir yerde eğri büğrü bir ev bitivermiş öylece. Ne çiti çite benziyormuş ne de bacası bacaya. Bahçesi bir facia, kapısı bir muamma. Üstelik içinden çıkan da evin kendi gibi yamuk yumuk bir kadın; boynu yamuk, saçları yamuk, istekleri yamuk. Kadının tüm sevimliliğine rağmen çok geçmeden başlıyor karşıt görüşler. Kimdir ki bu gelip de onca yıl özene bezene kurulan intizamı tehdit etme cüretini gösteren? Sakın ha çocukları da etkilemeye kalkmasın bu? Ancak neyse ki şefkat ve merhametin de çocukların içine yerleşme gibi bir özelliği var. Önce çocuklar başlıyor Boynuyamuk'a gülücük atmaya, gülücük bu durur mu, yayıldıkça yayılır. En asık suratlıyı bile can evinden vurur, hem zaten kıkırtı dediğin ne nizam bilir ne intizam. ■

Çizimlerin ifade gücü	★★★★☆
Öykünün özgünlüğü	★★★★☆
Grafik tasarım	★★★★☆
Baskı kalitesi	★★★★☆

Kimi zaman korktuğu, kimi zaman mutluluktan havalara uçtuğu düşsel zamanları anı defteriyle paylaştığı günlerin sonunda; bazen masallarla süslenen, bazen çocukluğunun kahramanlarıyla zenginleşen maceralarla Müge'nin hayalleri gerçeğe dönüşecek miydi? Belki de bunun yanıtı gerçekten o gizemli sandıkta saklıydı...

Ömür Kurt romanında dünyaya gökyüzünden bakıyor. Kuzey ormanlarından yola çıkan bir yaban ördeği ailesinin göç yolculuğunda iyiyle kötüyü, savaşla barışı, coşkuyla hüznü harmanlayarak sımsıcak bir öykü anlatıyor bizlere. Hep duygu yüklü, biraz hüzünlü, ama daima umut dolu...

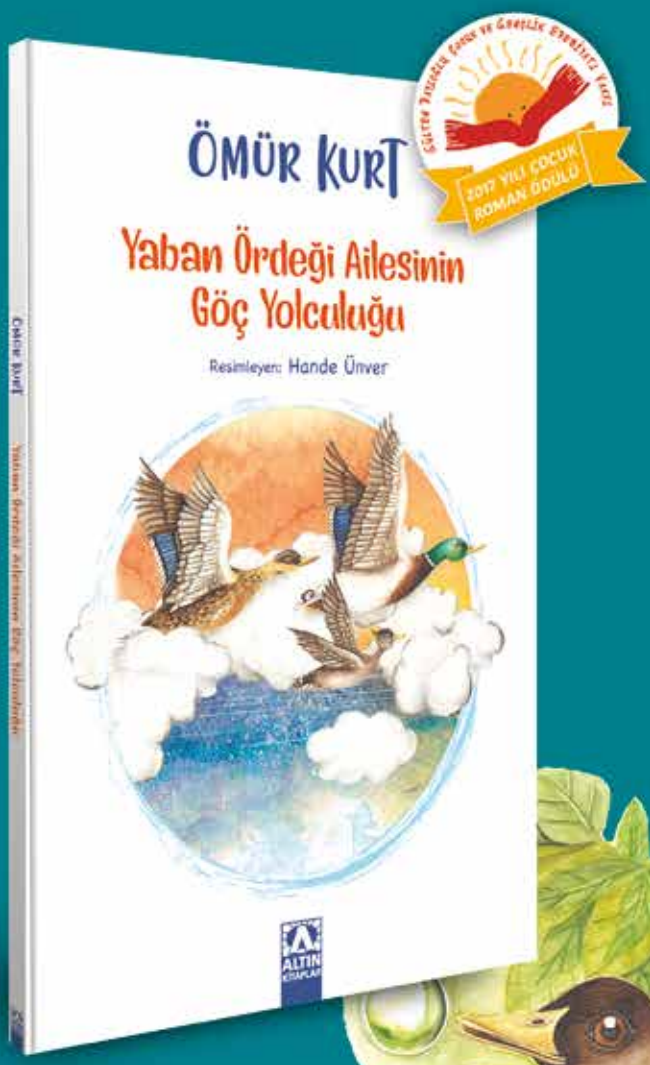

TÜM KİTAPÇILARDA!

ALTIN KİTAPLAR

altinkitaplar.com.tr instagram.com/altinkitaplar facebook.com/altinkitaplar twitter.com/altinkitaplar

“Her zaman bir soru daha sorulabilir”

Düşün Bakalım, bir yandan çocukları merak uyandırıcı ve heyecan verici felsefî sorularla buluştururken beri yandan da kendi felsefî düşüncelerini geliştirmeleri için onlara bir kapı aralıyor.

Yazan: **Elif Şahin Hamidi**

Çocuklar soru sormaya ve sorgulamaya bayılırlar. Ardı arkası gelmez sorularının. Ama gerek aile ortamı ve toplum, gerekse okul ve eğitim sistemi dayattığı hazır cevaplarla ya da ezberlerle çocuğu soru soramaz hâle getirir. Soran, sorgulayan ve hatta sorular sorduran insandan korkulur çünkü. Tıpkı Sokrates’ten korktukları gibi. Oysa merak ettiği için sorar çocuk. Pat diye orta yerine düştüğü bu dünyayı keşfetmek, anlamak, anlamlandırmak ister. Neden var olduğunu, hayatın anlamını çözmeye çalışır, mutluluğun ne olduğunu bilmek ister; sevginin, adaletin, özgürlüğün, cesaretin, öfkenin, zamanın, ölümün “nasıl bir şey” olduğunu öğrenmek ister; yıldızların nasıl parıldadığını, dünyanın yuvarlak olduğunun nasıl keşfedildiğini merak eder. İşte böyle kendiyle, hayatla ve dünyayla ilgili sorular sorup duran çocuk, adeta küçük bir filozoftur. Çocuğun bu filozof ruhunu koruyabilmesinin ve büyüdüğünde de hiçbir şeyi sorgulamadan kabul etmemeyi başarabilmesinin yolu hiç şüphesiz felsefeden geçiyor.

Düşün Bakalım – Genç Filozoflar İçin Bir İlham Kaynağı
Peter Ekberg
Resimleyen: Sven Nordqvist
Türkçeleştiren: Özge Acıoğlu
Dinozor Çocuk, 72 sayfa

Peter Ekberg’in kaleme aldığı, Sven Nordqvist’in çizgileriyle şenlendirdiği *Düşün Bakalım,* çocukları daha çok soru sormaya çağırıyor ve onlara bilgelik yolunu gösteriyor. “Genç Filozoflar için Bir İlham Kaynağı” alt başlığını taşıyan kitap, *“Her zaman bir soru daha sorulabilir,”* cümlesiyle başlıyor ve felsefenin, içinde kaybolunacak zorlu bir labirent olmadığını eğlenceli bir şekilde ortaya koyuyor.

Şöyle etrafımıza baktığımızda bir masa ya da sandalyenin, bir bilgisayar ya da otomobilin, hatta Mısır’daki piramitlerin, Çin Seddi’nin ya da Eyfel Kulesi’nin insan aklının bir ürünü olduğunu görürüz. Ekberg, düşüncelerin dünyayı değiştirebilecek bir güce sahip olduğunu ama insanın yanlış da düşünebildiğini söylüyor. İşte o zaman bilgelikten söz etmek mümkün değil. Çünkü bilgeliğe ulaşmak için açık ve net düşünmemiz gerekiyor, bunun için de sağduyu ve akıl yürütmeye ihtiyacımız var. Ekberg, filozofların felsefe yaparken bu ikisine başvurduğunu söylüyor.

Düşün Bakalım, bir yandan çocukları merak uyandırıcı ve heyecan verici felsefî sorularla buluştururken beri yandan da kendi felsefî düşüncelerini geliştirmeleri için onlara bir kapı aralıyor. Ayrıca kendiyle ve dünyayla ilgili sorular sormaya başlayan çocuklara Sokrates, Platon, Aristoteles, Kant, Descartes gibi bazı filozoflarla tanışma şansı sunuyor.■

Dilin akıcılığı ve açıklığı	★★★★☆
Bilgilerin çağdaşlığı ve bilimselliği	★★★★★
Konunun işlenişi	★★★★☆
Çizimlerin ifade gücü	★★★★★
Grafik tasarım ve baskı kalitesi	★★★★★

İçinde edebiyat ve çocuk sevgisi olan herkes için başvuru kitapları!

Türk dilinin edebi zenginliklerini keşfetmek ve çocuklara okuma kültürü kazandırmak isteyen ebeveynler, eğitimciler ve çocuk edebiyatına ilgi duyan herkes için kılavuz niteliğinde kitaplar...

Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü
256 sayfa, Tudem Başvuru

Sanatsal Uyaranlarla Dil Öğrenimi
168 sayfa, Tudem Başvuru

Etkinliklerle Türkçe Öğreniyorum
248 sayfa, Tudem Başvuru

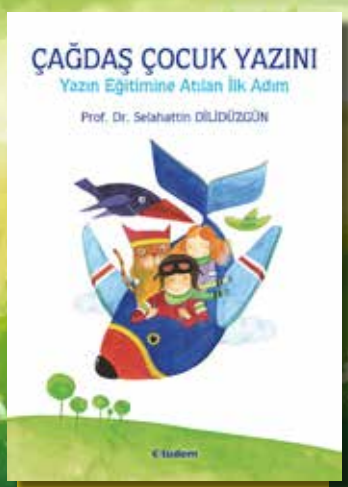

Çağdaş Çocuk Yazını Yazın Eğitimine Atılan İlk Adım, 144 sayfa, Tudem Başvuru

Çocuk ve Edebiyat
224 sayfa, Tudem Başvuru

Çokkültürlüğe adanmış metis bir öykü

Yazan: **Mehmet Erkurt**

"Çocuk ve gençlik edebiyatı hâlâ epey beyaz..."

Dalış
Sjoerd Kuyper
Resimleyen: Sanne te Loo
Türkçeleştiren: Erhan Gürer
Final Kültür Sanat Yayınları, 112 sayfa

Bazı kitaplar bizi, yaşadığımız dünyada sihirli, benzersiz, öngörülemez bir yolculuğa çıkarır. Ne öte diyarlara ihtiyaç duyarız, ne de fantastik boyutlara... Gidilen yerin egzotik mahiyeti de çok önemli değildir. Sihir ve benzersizlik, yazarın bakışında, kurgusunda, anlatımında saklıdır. Tıpkı Sjoerd Kuyper'in *Dalış*'ında olduğu gibi.

Müthiş bir Curaçao tasviriyle başlıyor *Dalış*. Yazarın da amaçladığı üzere, adaya ilgiyle, merakla, aşkla adım atıyoruz. Uçaktan inen, adanın başkenti Willemstad'ın sokaklarını adımlayan, mimarisine bakakalan, alize rüzgârını yüzünde hisseden biziz sanki... Sıra gün batımına, "flamingoların gökyüzünü pembeye boyamasına" geldiğinde ise sihirli gerçekliğin ruha üflediği ılık nefesi ensemizde hissediyor ve anlıyoruz ki bu, olayların geçeceği adaya dair bir öykü. Ne anlatılırsa anlatılsın, Curaçao hep başrolde olacak.

Derken Kraliçe Emma Köprüsü giriyor görüş alanımıza. Yeniay zamanı, siyah gökyüzü yıldızlara kalmış... Suda bazı insanlar görüyoruz. Yüzüyorlar. Köprünün altından geçip, diğer tarafa çıkıyorlar. Tam da o anda bir şey oluyor. Büyülü bir şey...

DÜNDE HAPSOLMUŞ BUGÜN

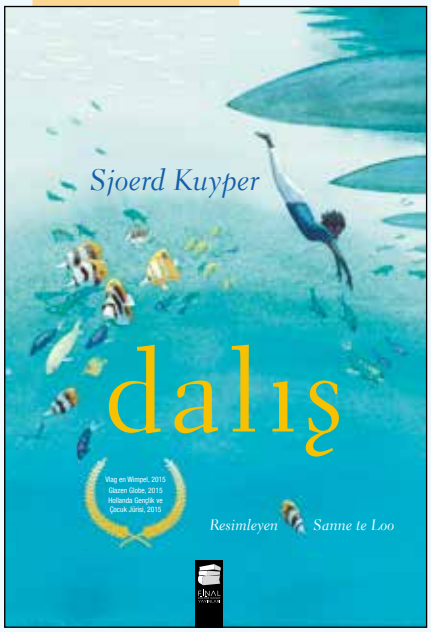

Roly ve Mila'yla tanışıyoruz. Her çocuk gibi, onlar iki "kral çocuğu". Willemstad'da yaşıyorlar. Mila, Curaçao'lu bir anne ile babanın kızı. Roly'nin annesi ise adaya Hollanda'dan gelmiş. Roly ve Mila, mutlu aşkların mutlu çocukları olarak büyümüşler Curaçao'da. Ancak bir gün, Roly'nin babası kayıplara karışıyor. Annesi artık mutsuz ve kocası tarafından terk edildiğine emin. Oğlunu alıp Hollanda'ya dönmeye kararlı.

Roly ise babasının kimseyi terk etmediğinden emin. O işin aslını biliyor ama annesini buna ikna edemiyor. Çünkü babası zamanda kayboldu. Köprünün altından geçti ve geri dönmedi. Ne yazık ki Roly'nin bunu kanıtlayacak zamanı yok. Bunun için Mila'dan yardım istiyor. Böylece Roly'nin günceleriyle, çocukların anlatılmamış aile öyküleriyle, adanın tarihi ve gizemleriyle, kölelik yıllarına uzanan bir serüven başlıyor.

"BEYAZLIĞI" KIRMAK

Hollanda'nın sevilen şairi ve yazarı Sjoerd Kuyper'i, 2017'de sinemaya da uyarlanan *Otel Büyük S.*'yle tanıdık ilk. Yetişkinler için kitapları olsa da öncelikle çocuk kitapları ve senaryolarıyla tanınıyor Kuyper. *Dalış* onun en çok ses getiren eserlerinden biri. Burada, eserin değer görüldüğü ödüllerden birini anmakta yarar var: Jenny Smelik IBBY Ödülü.

Bu ödül, Uluslararası Çocuk Kitapları Kurulu'nun (IBBY) Hollanda şubesi

tarafından, kültürel çeşitliliğe değinen, türlü etnisitelerden karakterlere ve onların ana yurtlarına ilişkin öykülere yer veren, farklı kültürleri sorunsallaştırarak değil, yapıcı biçimde bir araya getiren eserlere veriliyor. Kuyper'in eseri, IBBY'nin kuruluş düşüncelerinden biri olan "çocuk kitapları aracılığıyla uluslararası anlayış geliştirmek"le aynı doğrultuda. Kitap farklı kültürleri aynı coğrafyada, hatta aynı ailede buluşturuyor. Sevgi, aşk, arkadaşlık, Curaçao'nun tarihiyle harmanlanıyor.

Kuyper, ödül üzerine bir söyleşisinde, bu kitabı yazmaya on beş yılın sonunda cesaret edebildiğini, bunun için adaya sayısız ziyarette bulunduğunu söylüyor. Ardından, "Çocuk ve gençlik edebiyatı hâlâ epey beyaz," derken, çokkültürlülüğe çocuk ve gençlik edebiyatında verilmeyen yere vurgu yaparak, yazarlara bir çağrıda bulunuyor.

Curaçao, Aruba ve Bonaire gibi, Hollanda'ya bağlı adalardan biri. Yaklaşık yüz elli bin kişinin yaşadığı ada çoğunlukla Afrika kökenli bir nüfusa sahip. Bu nüfusa Lübnan kökenli Araplar; Çin, Hint, Avrupa, Kolombiya ve Venezuela'dan halklar eşlik ediyor. Yerel dil olan Papiamento'yu halkın %81'i, "evde" konuşuyor. Resmi diller ise Felemenkçe ve İngilizce, Kuyper'in eleştirdiği "beyazlığı", belki de bu halkları "azınlık" ve "öteki" kılan sömürgecilik sonrası bağlamda aramak lazım.

Gerek metinde, gerekse illüstrasyonlarda, kültürel çeşitliliğe paralel bir üslup ve anlatım çeşitliliği gözlemleniyor. Paul Biegel, Edward van de Vendel gibi Türkçeye çevrilmiş başka yazarlarla da çalışmış, ödüllü bir sanatçı olan Sanne te Loo'nun illüstrasyonları, metis anlatımlı öyküye eşlik etmekle kalmıyor, metnin ta kendisine dönüşüyor. Düz yazıya yer yer senaryolar, günlüklerden alıntılar, kısa mesajlar, mektuplar ve çizgi roman anlatımı eşlik ediyor. Bu anlatımlarda her yaşın gerçekliği capcanlı. Çocukluk, yetişkinlik, yaşlılık... Geçmişe bakış, ötekine bakış, güven ve bağlılık...

Grafiğin bizzat kurgunun parçası hâline geldiği eserlerden biri olarak *Dalış*, salt formatına bakarak bir ilk okuma öyküsü olarak değerlendirilmemeli. Anlatımdaki çeşitlilik, üslupsal kaymalar ve zamansal gelgitler, okurdan bağlantılar kurmasını, hatta öyküye katılmasını talep ediyor. Atmosfere dâhil olmak, karakterlerle ilişki kurmak, öykülerinde yatan referansları izlemek için belli bir okurluk deneyimine duyulan ihtiyaç kaçınılmaz.■

Dilin ve çevirinin akıcılığı	★★★★★
Kurgunun özgünlüğü ve tutarlılığı	★★★★★
Çizimlerin ifade gücü	★★★★★
Kapak tasarımı ve baskı kalitesi	★★★★★

ÇİZMEYİ BİLSEYDİM

Sera ile ressam halası bir günü birlikte geçirecekler ve yapılacaklar arasında 'resim çizmek' ilk sırada! Peki, Sera ne çizecek? Ne kuş çizmeyi biliyor ne de tavşan... Manzara resmi yapsa, ama o da hiç kolay değil hani. Peki çizim yapmanın tek bir doğrusu var mıdır? Kuşa benzemeyen bir kuş çizimi olabilir mi?

Deneyimli yazar Simlâ Sunay ve detaylı çizimleriyle Zeycan Alkış bizleri atölyede, yaratıcılık üzerine düşüneceğimiz çizimle dolu bir güne davet ediyor.

REDHOUSE
REDHOUSE kidz

www.redhouse.com.tr /RedhouseYayinlari /RedhouseKidz /RedhouseKidz

Bu hayalet bir başka!

Aytül Akal'ın başarısının sırrı, özgeçmişinde yer alan *"Büyüdüğüm hâlde düş kurmaya devam ediyorum,"* cümlesinde gizli.

Yazan: **Sanem Erdem**

Odamdaki Hayalet
Aytül Akal
Resimleyen: Candan İşcan
Bilgi Yayınevi, 132 sayfa

Ben küçükken, bir gece ailemin arkadaşlarının evine ziyarete gitmiştik. Evin çocuğuyla anlaşamamış olacağız herhâlde, onun odasında tek başına oynuyordum. Saatler ilerlemiş, çocuğun uyku vakti gelmişti ama ben oynamaya devam etmek istiyordum. Beni odadan çıkarmasınlar diye yatağın altına saklanmıştım ve bir süre sonra varlığımı hisseden çocuk ağlayarak annesini çağırmıştı: "Anneee, canavar!" İşte böyle, istemeden canavar olmuştum.

Aytül Akal'ın Bilgi Yayınevinden çıkan *Odamdaki Hayalet* isimli kitabı da yukarıda anlattığım çocukluk anım gibi bir yanlış anlaşılmayla başlıyor; ama bu kez yatağın altındaki şey canavar değil, kitabın isminden anlaşılacağı üzere bir hayalet.

Yeni taşındıkları evde geçirdiği ilk gecede Ada, odasında bir hayaletle karşı karşıya gelince ona inanmayan anne babasına rağmen yanılmadığına emindir. Gerçekten de hayalet sandığı şey, eskiden o evde oturan ama artık hemen bitişikteki evde yaşayan Mustafa'dır ve tek amacı Ada'yla tanışıp arkadaş olmaktır. Tabii planı ters tepince iki komşunun ilişkisi kavgayla başlar. Ama Ada, bu olumsuz başlangıca rağmen yeni okulunda, yeni bir arkadaş da edinir hemen. Biray isimli bu kız onu görür görmez yanına gidip "Arkadaş olalım mı?" der ve yanından bir daha hiç ayrılmaz.

Bu arada Ada, yandaki eve açılan gizli geçidi keşfeder odasında, demek ki Mustafa onu bu sayede korkutabilmiştir. Bunun acısını çıkarmaya yemin eden Ada'ya ise gün doğmuştur: O da Mustafa'yı korkutup onunla ödeşecektir. Ama geçit çok farklı bir maceraya açılmaktadır...

Odamdaki Hayalet, eğlenceli ve komik hikâyesiyle okuru sararken bir yandan da düşündüren tespitlerde bulunuyor. Mustafa'nın aile hikâyesini öğrenince, kendi ailesinin geçmişini merak etmeye başlayan Ada'ya babasının söyledikleri, yeni nesle bir sitem adeta: *"'Ânını yaşa, bugü-*

nü kaçırma' diye diye insanlar iyice bencilleştiler, kendilerinden başkasını düşünemez, diğer insanları umursamaz oldular. Oysa bugünümüzü şekillendiren, hatta gelecekte olacakları belirleyen geçmişimizdir aslında. Şu yaşadığımız ânın, yarın geçmiş olacağını düşünürsen, bugün yaptıklarının sonuçlarının, aslında geleceğini belirlemekte olduğunu fark edersin."

Mustafa'nın anneannesinin "hazine"si ise paha biçilemeyecek kadar kıymetli şeylerin altın, para ya da mücevher değil, anılar olduğunu gösteriyor genç okurlara: *"Mustafa'nın bebeklik saçından bir tutam bukle, ilk dişi, daha okuma yazma bilmezken bize yazdırdığı şiirler, yaptığı resimler, Erol dedesinin ölmeden önce el yazısıyla ona yazdığı mektup, evlilik yüzüğümüz, birkaç fotoğraf..."*

Hikâyenin sürprizini bozmamak için daha fazla ayrıntı vermek istemiyorum. Ancak Biray karakterinden tekinsiz bir hava aldığımı itiraf etmem gerek. En yakın arkadaşı başka bir şehre taşınmış olan Biray yalnız kalmış olabilir ama çekingen birine benzemiyor. Ada'nın yanına gidip "Arkadaş olalım mı?" demesi 5. sınıfa giden bir kız çocuğundan çok, çocukluğumuzda çizgi filmini severek izlediğimiz Sevimli Hayalet Casper'ın yapacağı bir şey sanki. Bu yüzden kitap bitene kadar Biray ile ilgili bir sürpriz bekleyip kitabın fantastik bir boyuta gireceğini zannettiğim doğrudur.

Candan İşcan'ın başka kitaplar için yaptığı çizimlerdeki kendine özgü çizgisi yerine bu kitapta manga esintili bir tarz tercih edilmiş. Aslında *Odamdaki Hayalet*'in manga türüne uygun bir hikâyesi var, doğrudan grafik roman olarak tasarlansaydı da güzel olurdu.

Yüz elliden fazla kitabı ile Türkiye'nin en üretken ve en tanınmış çocuk yazarlarından biri olan Aytül Akal'ın başarısının sırrı, özgeçmişinde yer alan *"Büyüdüğüm hâlde düş kurmaya devam ediyorum,"* cümlesinde gizli. Çocukları tanıması ve onlarla çocuk olabilmesinin nedeni, içindeki çocuğu yaşatması belli ki.■

Dilin akıcılığı ve açıklığı	★★★★★
Kurgunun özgünlüğü ve tutarlılığı	★★★★☆
Çizimlerin ifade gücü	★★★☆☆
Kapak tasarımı ve baskı kalitesi	★★★☆☆
Redaksiyonun titizliği	★★★★★

meav yayıncılık

**Ne kadar çok ağaç, ne kadar çok yaprak var.
Acaba en çok hangisini seviyorum?
HEPSİNİ!**

Sonbahar yapraklarını toplayıp kendine bir yaprak kitabı yapan küçük bir kızdan ilham alacak genç okurlar, bu kitapla ağaçları tanıyacak ve kendi yaprak kitaplarını oluşturacaklar.

Yazan ve Resimleyen: Monica Wellington

meavyayincilik
meavyayincilik
meavyayincilik
www.meav.com.tr

ÇOCUK KİTAPLIĞI

Bir köpek ve bir çocuğun dünyayı kucaklayan hikâyesi

Yazan: **Karin Karakaşlı**

Islak Burun
Andy Mulligan
Türkçeleştiren: Niran Elçi
Tudem Yayınları, 280 sayfa

Islak Burun 280 sayfalık içeriğiyle hayli uzun ve yoğun olsa da yazar, haklı olarak akıcı anlatımına güvenmiş. Sade olanın kolay olmadığını, elimizdeki kitabın aslında çok emek verilmiş bir yalınlığın ürünü olduğunu hissediyoruz.

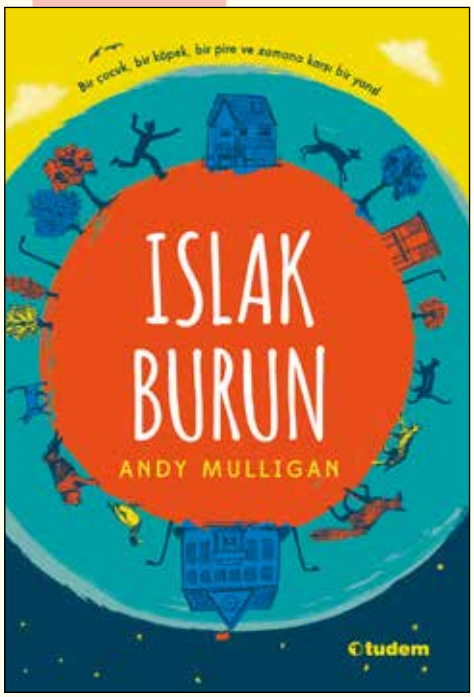

Klasik fabllardan çocuk romanlarına, hayvanların başrolde olduğu bir dünya boşuna kurulmamış olsa gerek. Doğanın her biri ayrı hikâyeye sahip bütün büyülü canlıları, insan hayatına bambaşka anlamlar yükleyen bir birikime sahip. Yetişkinliğin sert kalıplarını kuşanmamış çocuklar ise bu zenginliği içgüdüleriyle en iyi sezen ve tadını çıkarabilen varlıklar. Şimdi elimizde böylesi sıra dışı bir dostluğu anlatan bir kitap daha var. Andy Mulligan'ın *Islak Burun* romanı hayatın zorlukları karşısında kişilik çatışmasına giren ve ilişkileri ayrılıklarla sınanan bir köpekle bir çocuğun adım adım inşa ettiği sevgiyle buluşturuyor bizi.

Niran Elçi tarafından Türkçeleştirilen ve Tudem Yayınlarından çıkan *Islak Burun*, türcülüğün sınırlayıcı tuzağına düşmeden kurulmuş bir anlatıyla denkler arasında gelişen sevgi ve güvenin kıymetini anımsatıyor. Dolayısıyla romanın okura hayvan sevgisi aşıladığını söylemekle yetinmek, yazarına hakaret olacaktır. Burada karşılıklı teslim oluş ve koşulsuz güven var. Bu, bir birlikte büyüme hikâyesi.

ZOR ZAMAN DOSTLUĞU

Diğer kardeşleri kadar güzel görünmeyen yavru bir köpek, ekonomik sıkıntılara karşın bursla özel okul kazanan on bir yaşındaki Tom'a hediye edilince mutluluktan havalara uçar. İlk günden köpeğine âşık olan Tom, adını Örümcek koyduğu bu yavru köpeğe sığınır çünkü aslında çok yalnızdır. Neden evi terk ettiğini ilk başlarda bilemediğimiz annesi, her gün Tom'u telefonla aramakta ama öfkeli ve kederli Tom onunla konuşmayı, hele de bu konuda başkalarına duygularını belli etmeyi kesinlikle reddetmektedir. Evin geçimine katkı sağlamak üzere alınmış kiracı Phil ve çift vardiya çalışmaktan yorgun ve sinirli babasıyla paylaştığı evde tek mutluluğu Örümcek'tir. Dahası Tom'un yeni okulundaki günleri de cehennemden farksızdır. Hele de baş düşmanı akranı Rob, alaylarıyla Tom'a hayatı zehir etmektedir.

Andy Mulligan bu noktada çocukların zalim olabilme potansiyellerini de olanca çıplaklığı ve sahici diyaloglarla ortaya koyuyor. Köpeğin çirkinliğinden dem vurup dişi mi erkek mi olduğunu anlamadığını söyleyen Rob *"Cinsiyet konusunda biraz kafan karışık, değil mi? Gerçi biz senin de ne olduğundan çok emin değiliz hâlâ,"* diyerek saldırdığında, sınıflarda da cinsiyet kimliği ve toplumsal cinsiyet konularını konuşmak için özel ve kıymetli bir alan aralanmış oluyor.

KORKUNUN ADI İPLİK

Yazar Andy Mulligan sürükleyici bir anlatı içerisine, aslında her biri belli duygu ve durumların simgesi metaforik yan karakter yerleştirmiş. Böylece Örümcek üzerinden de konuşulabilecek pek çok konu aralamış. Örümcek'i, doğduğu evden itibaren gölge gibi izleyen İplik adındaki gerçek bir örümcek, aslında pekâlâ köpeğin korkularının cisimleşmiş hâli olarak

okunabilir. Yalnızca gerçekleri söylediğini vurgulayan İplik, Örümcek'e sürekli istenmeyen bir köpek olduğunu, kısa sürede bir barınak ya da laboratuvara teslim edileceğini telkin eder. Örümcek'in sorunları bununla da bitmez. Bir yandan da tutkuların simgesi olarak görebileceğimiz Ayışığı isimli esrarengiz bir kedi, aslında onun içinden gizliden gizliye özgürlüğüne düşkün bir kedi ruhu olduğuna inandırarak evden kaçması, dünyayı keşfetmesi için baştan çıkarmaktadır. Merakına yenik düşen, güvensizliklerine yenilen Örümcek yepyeni hayvanlarla tanışacağı heyecanlı bir maceraya atılsa da aslı zor olanın Tom'a yeniden kavuşmak olduğunu anlayacaktır.

Türkçede, okurların 25 dile çevrilen ve sinemaya da uyarlanan *Çöplük* kitabıyla tanıdığı Andy Mulligan, Oxford Üniversitesi'deki eğitiminin ardından on yıl boyunca tiyatro yönetmenliği yaptıktan sonra; İngiltere, Hindistan, Brezilya ve Filipinler'de İngilizce ve drama öğretmeni olarak çalıştı. Yazarın, Tudem Modern Klasikler koleksiyonu içinde yer alan kitabı *Çöplük*, üç cesur sokak çocuğunun, yokluğun ve hiçlikten umuda uzanan yaşam mücadelesini anlatırken yine aynı yayınevi tarafından basılan *Yaşam Tehlikelidir* ise diğer okulların reddettiği çocuklara kapılarını açan bir yatılı okulda, hepsi birbirinden farklı ve renkli karakterlerin maceralarına yoğunlaşıyor.

Islak Burun 280 sayfalık içeriğiyle hayli uzun ve yoğun olsa da yazar haklı olarak akıcı anlatımına güvenmiş. Sade olanın kolay olmadığını, elimizdeki kitabın aslında çok emek verilmiş bir yalınlığın ürünü olduğunu hissediyoruz. Zaafları ve kudretiyle tanışmak isteyen her yaştan okur bu kitapta aradığı bir şeyleri bulacak.■

Dilin akıcılığı ve açıklığı	★★★★★
Kurgunun özgünlüğü ve tutarlılığı	★★★★★
Kahramanların işlenişi	★★★★★
Grafik tasarım ve baskı kalitesi	★★★★★
Redaksiyonun titizliği	★★★★☆

Görünmez çocuğa dair birtakım fantastik gerçekler

Yazan: **Deniz Poyraz**

Görünmez Çocuk, insanlığın ortak kaderine yazılı en hüzünlü olguyu, ölümü mesele ediniyor. Bu meseleyi şaşılacak derecede olağan ve son derece dostane bir biçimde ele alıyor.

Görünmez Çocuk
Evan Kuhlman
Resimleyen: J. P. Coover
Türkçeleştiren: Onur Kaya
Pegasus Yayınları, 240 sayfa

Bir zamanlar bir kentte, uzak, çok uzak bir yerde, sıradan bir çocuk yaşardı: Finn Garrett. Dağınık, parlak siyah saçları vardı, teninin rengi de gayet aleladeydi: pembemsi. Oldukça görünürdü yani. Diğerleri gibiydi. Okula gider, futbol oynar, arkadaşları ve ailesiyle takılırdı. Fakat artık tüm bunlar geride kaldı. Bir zaman geldi, Finn Garrett yavaş yavaş görünmez olmaya başladı.

Evan Kuhlman'ın yazdığı, J. P. Coovert'ın resimlediği *Görünmez Çocuk* adlı eser, Finn'in gayet resmî, fakat gayriciddi; biraz hüzünlü, çokça eğlenceli otobiyografisi. Pegasus Yayınlarından çıkan kitabı dilimize Onur Kaya çevirmiş.
"Bu benim hikâyem ve tamamen ortadan kaybolmadan önce onu size anlatmam lazım," diyen başkahramanımız Finn, görünmez olmaya babasını sonsuza dek kaybettiği günden sonra başlıyor. Sıradanlık bir gün pencereden uçup gidiyor, bir daha da ortalarda gözükmüyor. Parça parça solmaya başlıyor Finn'in rengi. Bir tür hastalık gibi; öldürmeyen, acısız bir biçimde sizi ortalıktan silen bir hastalık.

Testlere bakılırsa Finn gayet normal ve sağlıklı görünüyor. Demir seviyesi iyi, kan sayımı da öyle; bol miktarda B12'si var, herhangi bir enfeksiyon da gözükmüyor. Finn'in tıbben hiçbir sorunu yok. Ama bir tuhaflık olduğu açık. Finn neden gitgide görünmezleşiyor? Kaybettiği babasıyla birlikte takılmak için canlı bir hayalete mi dönüşüyor? Finn deneysel bir çocuk mu yoksa? Ergenliklerin en kötüsünü mü geçiriyor? Bir yıldız gibi süpernova patlaması mı yaşıyor? Ya da şiddetli bir şok yaşadığı için ruhu beyaza yenik mi düşüyor? Yaşadığı, basit bir vitamin eksikliği değil, bu belli. Fakat çocukların saçları böyle beyaz, tenleri de bu kadar solgun olmaz ki... Oysa Finn günbegün beyazlıyor. Porselen beyazı mı, göz akı beyazı mı, kaz tüyü beyazı mı bilinmez ama bu hâl Finn'e bilge ve büyüleyici bir hava da katıyor. *Yüzüklerin Efendisi*'ndeki Gandalf gibi. Ya da *Bıçak Sırtı*'ndaki replikant Roy gibi. Bir çocuktan çok, hayatta kalmak için çabalayan birine benziyor yahut insanın bir başka biçimine: *Homo sapienus görünmezus*...

Gelelim bu post-modern öğeler de içeren oyuncu metni ayakta tutan en

temel izleğe... Eğer bir laboratuvarda meydana gelmediyse, her çocuğun bir babası vardır, öyle değil mi? Ama otuz altı yaşındaki bir babayı kaybetmenin hiçbir doğal nedeni olamaz Finn'e göre. Çünkü babalar bunun iki katı hatta daha fazla süre yaşarlar! Yani teorik olarak bu böyle.

Herkes bilir: zaman denen şey, kaygandır. Çok keyif aldığınızda, yani yavaşlamasını istediğiniz o mutlu anlarda inadına hızlanır. Canınız sıkıldığında ya da kötü bir gün geçirdiğinizde, "şu an hemen geçsin, bir an evvel bitsin" dediğiniz vakit yavaşlar da yavaşlar. Zamana güvenemeyiz, diyor Finn de. Ne geçmişe ne geleceğe. Geçmiş, geçmiştir işte. Gelecekse yok gibi bir şeydir. Ona vardığınız an ortadan kayboluverir. Gelecek dediğimiz o şey, biz daha ne olup bittiğini anlayamadan "geçmişimiz" oluverir. Belki de bu yüzden, zamandan nefret ediyor Finn. Zamanı hınzır ve oyuncu buluyor. Neticede, bir hırsız değil mi zaman? Hem de her şeyimizi alıp giden cinsten. Fakat hatıralarımız bizimledir ve biz istemediğimiz sürece kimse gelip alamaz onları elimizden!

Hatıraların mutluluk garantisi var mıdır peki? Pek sayılmaz... Babanızı kaybettiğinizde, herhangi bir şey, gözyaşı ve hatıra selini tetikleyebilir. Tıpkı Finn'in, babasının kullandığı cep tarağını bulduğunda, üzerindeki birkaç saç telini gördüğü zamanki gibi...

Oysa hayat devam etmektedir. "Yarı-görünmez ucube kılıklı çocuklar" bile aşk tarafından aniden altüst edilebilirler! Yaşam her şeye rağmen bir saniyeliğine bile olsa nefes almaya değerdir. Başımıza talihsiz ve can acıtıcı şeyler geldiğinde elimizden tutan bir dost, sevgisini esirgemeyen bir aile, yanı başımıza sokuluveren bir kedi bile iki kere değerlidir.

Görünmez Çocuk, insanlığın ortak kaderine yazılı en hüzünlü olguyu, ölümü mesele ediniyor. Bu meseleyi şaşılacak derecede olağan ve son derece dostane bir biçimde ele alıyor. Ölümü lanetlemeden ve yaşamı her satırda kutsayarak. *Görünmez Çocuk,* her şeye rağmen görünür olmayı başarabilen tüm çocuklara çağdaş edebiyatın güzel bir armağanı olarak önümüzde duruyor...■

Dilin Akıcılığı	★★★★★
Kurgunun Özgünlüğü ve Tutarlılığı	★★★★★
Çizimlerin İfade Gücü	★★★★★
Kapak Tasarımı ve Baskı Kalitesi	★★★★★
Redaksiyonun Titizliği	★★★★☆

Okuma güçlüğü kader değildir

Tudem'in okuruyla buluşturduğu SEN de OKU koleksiyonu hakkında, kitapları yayına hazırlayan Canan Topaloğlu ile konuştuk.

Söyleşi: Canan Topaloğlu

İyi Kitap: ***"SEN de OKU" koleksiyonu ekim ayından bu yana okuruyla buluşuyor. Bu koleksiyonun hedeflediği okurlar arasında kimler var? Bu okur kitlelerinin dinamiklerinden biraz bahsedebilir miyiz?***

Canan Topaloğlu: "SEN de OKU" koleksiyonu, okumaya isteksiz olan, okumakta güçlük çeken çocuklara ve disleksik çocuklara hitap ediyor.

Okuma isteksizliği ve yetkin okur olma yolunda yaşanan sıkıntılar, dünyanın birçok ülkesinde yangın alarmlarını çalıştıracak denli akut düzeyde. Her yıl, farklı ülkelerde yayımlanan raporlar, okuma seviyelerindeki düşüklüğün vahametinden dem vuruyor.

Okuma isteksizliği ve okuma güçlüğünün sebepleri, konunun uzmanlarıyla yapılacak başka bir söyleşinin konusu elbette ama hepimize dokunan kısımlarını genel hatlarıyla konuşalım birlikte. Okuma isteksizliğini ve güçlüğünü tetikleyen çevresel faktörler arasında, telefon/bilgisayar ekranlarına bağımlılık; bilgiye ve eğlenceye işitsel/görsel medya aracılığıyla erişme alışkanlığının yükselişi; üst ve orta sınıf çocuklarının günlük programının okul, bale, piyano, basketbol, drama, etüd vs onlarca etkinlikle tepeleme dolu olması ve okuma gibi dinginlik ve zaman talep eden bir faaliyete yer bırakmaması; alt ve alt-orta sınıf çocuklarının maruz kaldığı yoksulluk, zorlu yaşam koşulları, yoksul okul, zayıf eğitim-öğretmen sayılabilir. Ayrıca, evlerde kitap okuyan yetişkin rol modellerin olmaması; okumanın salt bir zorunluluk değil yaşam boyu ödüllendirici, tatmin edici bir faaliyet olduğunun çocuklara hissettirilememesi; yanlış kitap seçimleriyle çocuğun okumaktan uzaklaşmasını da saymak gerekir. Yani, şöyle hepsini bir toparladığımızda, aslında okuma kültürü yoksunluğundan ve okuma öğretiminin hasarlı bölgelerinden bahsedebiliriz.

Disleksi ise ayrıca ele alınması gereken, kendine has bir öğrenme bozukluğu çeşidi.

İ.K.: ***Kasım ayının ilk haftası (1-7 Kasım), Disleksi Farkındalık Haftası idi. Çeşitli etkinliklerle, disleksiye dair farkındalık pekiştirilmeye çalışıldı bu hafta içinde. "SEN de OKU" koleksiyonunun hedeflediği okurlar arasında disleksikler de var. Bu kapsamda disleksi nedir, diye sorsak size?***

C.T.: Disleksi, doğuştan gelen, beyindeki farklı bir

yapılanmadan kaynaklanan, okuma ve yazma becerilerini etkileyen, dil temelli bir öğrenme bozukluğu. Temel ve çok genel hatlarıyla, konuşma dilinin sesleri ile yazı dilinin sembollerini ilişkilendirmede yaşanan güçlük olarak tanımlayabiliriz. Okuma eylemi ve disleksi üzerine yapılan araştırmalar birtakım ayrıntılarda farklılık gösterse de okumanın nasıl işlediği ve okuma başarısıyla başarısızlığının temel sebepleri üzerinde kayda değer bir uzlaşı var artık. Psikologlar, psikodilbilimciler, bilişsel sinirbilimciler okuma üstüne yoğun biçimde çalışıyor. Okullaşmanın ilk yıllarında çocukların nasıl, birer okura dönüştüğü biliniyor ve birçoğunun karşısına çıkan engeller tanınıyor. Dolayısıyla, disleksik bireylerin okuma maceralarında onlara eşlik edecek tüm birimlere (ebeveyn, öğretmen, okul yöneticileri, merkezi ve yerel yönetimler, yayıncılar, teknoloji üreticileri...) yol gösterecek çok çeşitli ve derinlikli bir literatür mevcut. Yeter ki herkes konuya eğilsin, öneminin farkına varsın ve adım atmaya başlasın.

Disleksi, uzmanlarca teşhis edilmesi gereken bir öğrenme bozukluğu. Ne kadar erken teşhis edilirse, yerinde müdahalelerle (bireye özgü öğrenim programları, teknolojik destek, sınıf içi ve dışı düzenlemeler gibi) bireyin okuma ve günbegün gelişme yolculuğunda yaşıtlarının gerisinde kalma riski o kadar azalıyor. Ancak ne yazık ki tüm dünya çapında disleksi teşhisi genelde 3. sınıf civarında oluyor. İlk iki sınıf boyunca okumakta çok zorlanan çocuklar, maalesef, çevreleri tarafından sürekli "çalışmıyor, tembellik ediyor, çaba göstermiyor, kafası basmıyor" ifadeleriyle zedeleniyor. 3. sınıfa gelindiğindeyse, işin aslının tembellik ya da zekâ kusuru değil disleksi olduğu ortaya çıkabiliyor. O da öğretmen ve ebeveyn bir şeylerin farkına varıp konunun üstüne gider ve uzmanlarla görüşürse. Aksi takdirde, hiç disleksi teşhisi konmadan, eğitim sisteminin dışına düşen ve sahip olduğu potansiyeli kullanamadan yaşayan şehirler dolusu insan mevcut.

Çok uzatmadan, son olarak şunun altını kalın çizgilerle çizmek gerek: Disleksinin genel zekâ düzeyiyle hiçbir bağlantısı yok. Disleksikler, yaşıtlarından daha az zeki ya da daha az yetenekli değiller. Sadece, beyinlerindeki okumayla ilintili otobanların biçimi farklı ve okuma eylemini farklı yoldan gerçekleştiriyorlar. Bu yolda kendilerine eşlik edecek yoldaşlara ihtiyaçları var. Günümüzde yaşayan ve geçmişte yaşamış yüzlerce disleksik biliminsanı, sanatçı, girişimci, ekonomist, hukukçu, cerrah ve daha niceleri, içlerindeki potansiyeli gerçekleştirme fırsatına erişebilmiştir.

İ.K.: ***Peki bu koleksiyonu oluşturan kitapların özellikleri nelerdir? Okuma güçlüğü yaşayan çocuklara ve disleksiklere nasıl yardımcı oluyorlar?***

C.T.: "SEN de OKU" kitapları, içerikleri ve fiziksel özellikleriyle, okura birtakım kolaylıklar sunuyor. Fiziksel özellikleriyle ilgili şunlar söylenebilir: Öncelikle, görsel stresi ve göz yorgunluğunu azaltmak için hafif renklendirilmiş kâğıt kullanılıyor. Kitaptaki metinlerin ve görsellerin arka sayfada iz yaparak kafa karıştırmasını önlemek adına kalın kâğıt kullanılıyor. Bu koleksiyonu diğer çocuk kitaplarından ayıran en önemli özelliklerden biri de harflerin biçimlerinin birbirinden kolayca ayırt edilmesine yönelik olarak tasarlanmış özel font (yazı tipi) kullanımı. Ayrıca harfler, kelimeler, satırlar ve paragraflar arasında ferah boşluklar yaratarak, okurun yazıyı rahatça görmesi, algılaması, cümleleri ve kelimeleri daha küçük unsurlarına rahatça ayrıştırabilmesi ve sonra bunları rahatça birleştirebilmesi hedefleniyor.

İçerikleriyle ilgili olarak ise öncelikle sade ve kolay anlaşılabilir bir dil kullanımından bahsedebiliriz. Kısa ve basit cümleler sayesinde, okumakta zorlanan bir çocuğun cümlenin sonuna erişmek için ağır mücadele verip yorulmasındansa, kısa cümleleri ardı ardına sıralayarak okumaktan zevk alması amaçlanıyor. Cazip, eğlenceli, ilgi çekici ve yaşa uygun konuları sayesinde de okurun kitabı terk etmek yerine kitapta ilerleme isteği duymasına yardımcı oluyor bu koleksiyon. Ayrıca, koleksiyonun her seviyesindeki tüm kitaplar resimli olacak. Disleksik bireyler, okumaya çalışırken bağlamdan kelime çıkarmaya ve görsellerden yardım almaya yöneldikleri için, görseller onlara destek olmak üzere her zaman orada olacak.

İ.K.: ***Koleksiyon kitaplarını, "Okuma Seviyesi" ve "İlgi Yaşı" kriterleri açısından sınıflandırmışsınız. Bu tercihin sebebi neydi? Ebeveynler, öğretmenler bu kriterler üzerinden seçim yaparken zorlanırlarsa, nasıl bir yöntem izlemeliler?***

C.T.: Okuma seviyesi ve ilgi yaşı kriterleri, çocuklarını bu kitaplarla buluşturmak isteyen tüm öğretmenlere ve ebeveynlere rehberlik edebilecek bir sistem. Şöyle açıklayalım: Okuma düzeyi olarak, ilk temel becerileri edinip birinci ve ikinci seviyeler civarında kalan ama 10 yaşına gelmiş bir çocuk, 6-7 yaşında-

ki çocuğun ilgilendiği konularla ilgilenmez artık, duygusal dünyası ve merak ettiği konular değişmiştir. Dolayısıyla, yetkin okur olma yolunda ilerleyen yaşıtlarının okuduğu kitaplar yerine, eline çocukların deyişiyle "bebe kitabı" verdiğinizde hem utanır hem de kitap ilgisini çekmez ve okumak istemez. İşte okuma seviyesi ve ilgi yaşı, çocukların hem okuma becerilerini hem de ilgilendikleri konuları uzlaştıran bir sistem.

Koleksiyonda, ilk okuma seviyesinden başlayıp cümle yapıları ve kelime dağarcığı bağlamında zora doğru ilerleyen 5 aşama yer alıyor. Kitap seçimi yapmanın en güzel yolu, çocuklara bu kitaplardan birkaç sayfayı kitabevlerinde ya da koleksiyonun internet sayfasındaki tadımlıklarından okutmak ve gözlemlemek (www.sendeoku.org sayfasındaki kitaplara tıklayarak her bir kitabın tadımlığına erişilebilir). Çocuğun bir sayfada okuyamadığı kelime sayısı 5 ve üstündeyse o seviye onun için zordur. Bir alt seviyeyle denemeye devam edilebilir.

İ.K.: ***Disleksinin ilköğretim çağında oldukça yaygın olduğunu biliyoruz. Oransal olarak %10'ları geçtiği tahmin ediliyor. Özetle onbinlerce çocuğun yaşadığı bir güçlükten söz ediyoruz. Bu anlamda bir sosyal sorumluluktan da söz edilebilir. Çocuk ve gençlik yayıncılarımız bu alanda yeterince üretkenler mi? Neler yapılabilir, yapılmalı?***

C.T.: Farklı kurumların, üniversitelerin, okuma merkezlerinin hazırladığı ve kamuyla paylaştığı istatistiklerde ufak tefek farklılıklar olsa da ortalamalara baktığımızda dünya nüfusunun yüzde 15 ila 20'sinin, yani yaklaşık her 5 öğrenciden 1'inin disleksik olduğunu biliyoruz. Bu gerçekten büyük bir rakam. Ne kadar çok bireyin okumayla mücadele ettiğini gösteriyor ve bunların büyük bir kısmı hiçbir özel eğitim ya da destek alamıyor. Neler yapılmalı konusuna gelirsek, tek cevap, devasa bir işbirliği. Herkesin elini taşın altına koyarak sorumluluk alması gerekiyor. Öncelikle, bu özel öğrenme bozukluğunda uzman olan kişilerin kamusal alanda daha çok varlık göstermesi, farkındalığı artırmak için birikimlerini kamuyla paylaşması gerekiyor. Okullara, öğretmenlere konuyla ilgili durmaksızın bilgi, birikim, güncelleme akıtmak gerekiyor. Eğitimcilerin antenlerini sürekli açık tutması, uzmanlarla işbirliği içinde özel eğitim programları tasarlaması ve yürürlüğe sokması gerekiyor. Tabii ki devletin tüm bu çalışmalar için büyük fonlar ayırması gerekiyor. Yayıncıların, gerek eğitim materyali gerekse okuma materyali anlamında, konunun uzmanlarıyla birlikte içerik üretmesi ve topluma sunması gerekiyor. Yani kısaca, hep birlikte, çok çalışmamız gerekiyor. Bizim, Tudem olarak yaptığımız şey, küçük bir adım atarak herkesi eyleme davet etmek.

İ.K.: ***"SEN de OKU" koleksiyonu kaç kitaptan oluşacak? Şu ana dek hangi kitaplar yayımlandı?***

C.T.: "SEN de OKU" koleksiyonunu sonlu bir koleksiyon olarak değil, topluma hizmet ettiği sürece güçlenerek, büyüyerek, zenginleşerek, öğrenmeye çalışıp öğrendiklerini topluma geri vererek ilerleyecek bir koleksiyon olarak tasarladık. O yüzden, umuyoruz ki, çok çeşitli yazarlarla, çizerlerle, binbir çeşit farklı öyküyle okurlarımızla buluşmaya devam edeceğiz. Şimdiye dek, *Yıldız Adam, Mutluluk Şarkısı, Bitmeyen Gün, Havuzda Tek Başına* ve *Telefon Bilmecesi* adlarındaki beş kitabımız yayımlandı. Koleksiyona her ay yeni bir kitap ekleyeceğiz. Sıradaki kitapları incelemek isteyenler, www.sendeoku.org sayfasından koleksiyonun kitapçığını inceleyebilir. Bu yeni okuma macerasında çocuklarla birlikte yol alabildiğimiz için çok mutluyuz ve daha iyisini yapabilmek için çalışmaya devam edeceğiz.■

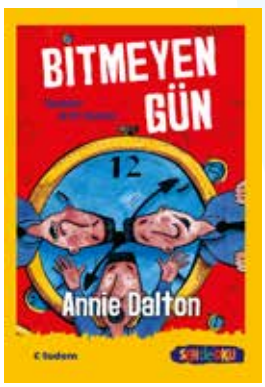

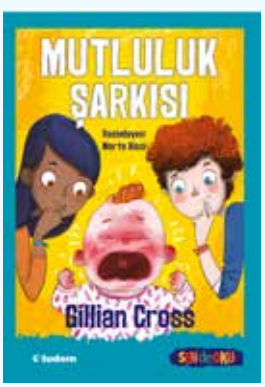

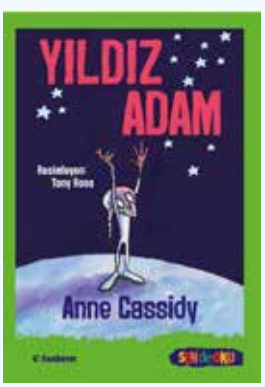

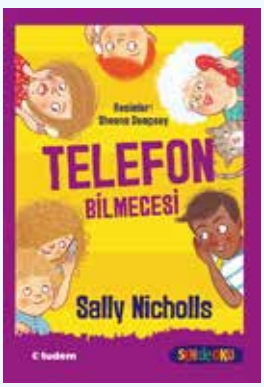

İstanbul'dan Havana'ya...

Yazan: **Safter Korkmaz**

İki önemli ismin bir araya geldiği kitap projesinin yarattığı beklenti, belki de yaşadığım hayal kırıklığının temeli.

Hapış ile Kapış Havana'da
Cevat Çapan
Resimleyen: Semih Poroy
Hep Kitap, 72 sayfa

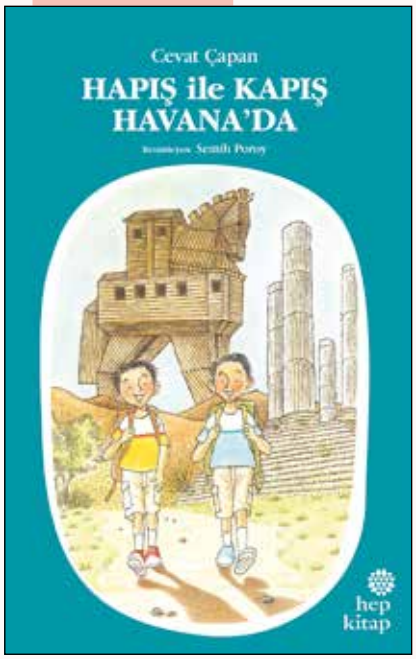

"Cevat Çapan'ın ilk çocuk romanı" duyurusuyla raflarda yerini alan kitap, yazarının edebiyat dünyamızdaki ağırlığının yanı sıra başlığıyla da ilgi çekici: *Hapış ile Kapış Havana'da*. Havana'nın estirdiği tropik macera havası mı yoksa sanki bir ortaoyunundan kopup gelmiş Hapış ve Kapış isimleri mi daha ilgi çekici karar size ait; ama açık ki usta şair ve çevirmen Cevat Çapan'ın imzası, okuru en çok cezbeden şey...

Kitabı elime aldığımda üzerine bunca düşünüp, biraz araştırmayla nice ilginç bilgiye ulaşacağımı tahmin bile etmezdim. Örneğin Cevat Çapan'ın babasının, Osmanlı'nın son demlerinde Amerika'ya gideceğim diye önce Surinam'a ardından da Küba'ya vardığını; burada Emilio ismini alıp 20 yıl yaşadıktan sonra yurda döndüğünü bu sayede öğrendim. Cevat Çapan bir şiirinde şöyle bahsediyor babası Emilio'dan:

"...
Bir köylü, imparatorluğun payitahtında.
Bir kaçak, Cezayir zindanlarında.
Bir yolcu, Marsilya'dan.
İkinci Abdülhamit'in padişahlığında
Kalkıp Havana'ya giden babam."

Eh, kitabın ismindeki Havana'nın hikmetini böylece öğrendik değil mi? Öte yandan, kitapta bu bilgiye rastlamayacağınız gibi, ne yazık ki Havana'ya dair bir şey de bulamayacaksınız. Kitabın isminde yer almalarına rağmen, inandırıcı kurmaca kişilerine dönüşemeyen Hapış ve Kapış hakkında da çok şey bulamayacağınız gibi...

KURGU MU DEDİNİZ?

Biraz kitaba yoğunlaşalım. Giriş cümlesi şöyle: "İlk *dersten sonra zil çalınca bütün sınıf okulun bahçesine* çıktık." (s. 7)

Bu ilk cümlede görüyoruz ki anlatıcı, kendini de olaya dâhil ediyor. Okur bu cümleden yola çıkarak birinci ağızdan anlatılan bir öykü bekliyor. Ancak biraz sonra bu beklenti yerini şaşkınlığa bırakıyor çünkü anlatı dili birden dışarıdaki gözlemcinin diline dönüşüveriyor.

Anlatı dilindeki karmaşayı çözemeden, Hapış ve Kapış'la tanışıveri-

yoruz. Ama ne tanışma... Sadece bu iş için kitaba eklendiği apaçık bir müdürün, çocukların lakapları üzerine yaptığı açıklama aslında bu iki kardeş hakkında öğrenebildiğimiz sınırlı bilgilerin ilk kaynağı: Hapış ve Kapış ikiz kardeşler; Kani Amca isminde herkese lakap takmayı seven şakacı bir tanıdıkları var ve lakapları da ondan hatıra. Müdürün takdiminin hemen ardından ikili, Kavruk Yunus'la arkadaş oluyor ve "üç ahbap çavuşlar" böylece tamamlanıyor. Kitabın ana yapısını ve önemli kişilerini serimleyen olay dizisinin, alıntıladığım cümleyle başlayan tek bir sayfada, (s. 7) neredeyse benim buraya aktarırken yazdığım uzunlukta kaleme alınmış olması size bir fikir verebilir.

Aceleci tavır kitabın geneline yayılmış durumda. Neyin ne, kimin kim olduğunu anlayamadan okul atmosferi, yerini yaz tatiline bırakıveriyor. Metnin daha üçüncü sayfasında yaşanan bu ani atmosfer değişimi, başka kafa karışıkları da getiriyor peşi sıra. Örneğin Hapış ve Kapış'ın aile dostu Kani Amca, neden Kavruk Yunus'u yazlığına davet eder? Kavruk Yunus'un ailesi bu daveti olağan bir şey gibi nasıl hemen kabul eder? Hadi bunlara tamam diyelim ama hangi çocuk yaz tatilinde okuyacağı kitapları dert edip gitme konusunda isteksizlik belirtir? Onu da geçelim, Kani Amca neden yaz tatilinde çocuklarla bir dergi çıkarma derdine düşer? Topu topu birkaç paragrafa sığan (s. 10-11) bu karmaşa, kurgunun zayıf yanlarından biri. Dergi çıkarma fikrinin, kitabın varlık zemini olduğu düşünüldüğünde, çok daha iyi bir gerekçelendirmeye/açıklamaya ihtiyaç duyduğu açık.

İKİLİ KARAKTER

Kitap ilerledikçe, kendimizi iki farklı yazın üslubuyla baş başa buluveriyoruz. İlki, çocuklara bir şeyler öğretme kaygısıyla araya serpiştirilen tarihi ve kültürel bilgilerle ilerleyen, yer yer didaktik kuru bir anlatı... İkincisi ise farklı zamanlarda kaleme alındığı hissedilen, kitaptaki kurguyla hiç ilgisi olmayan, her biri bağımsız okunduğunda okuyucuyu (aslında yetişkin okuyucuyu) hoşnut edecek hikâyecikler... Tahminimce bunlar Cevat Çapan'ın, zaman zaman, keyfince kaleme aldığı bağımsız metinler. Kitaba dâhil olmaları ise çocukların çıkarmaya karar verdikleri "Numara Dergisi" sayesinde oluyor. Kitabın en okunası metinleri, dergi yazıları olarak arz-ı endam ediyor.

YAŞ PROBLEMİ

Ancak Numara Dergisi yazıları ve kitap kurgusu arasındaki belirsiz geçişkenlik ciddi bir sorun yaratıyor. Okur, zaman zaman dergi yazısı mı yoksa kurgunun kendisini mi okuduğunu şaşırabiliyor. Bölüm aralarına ekleniveren *"... dergi* için şu yazıyı yazmaya başladı." (s. 57) gibi cümlelerle sağlanmaya çalışan geçişler durumu kurtaramıyor.

Geçişlerdeki belirsizlik, dikkat çekici kurgu çelişkilerine de -ya da çelişki gibi duran ifadelere de- yol açıyor. Örneğin önce *"daha lise çağına bile gelmemiş"* (s. 31) olduklarını öğreniriz Hapış ve Kapış'ın. Sonra ikizlerin ilkokul birinci sınıftan tanıdıkları Settar Savruk'la tanışırız. (s. 41) Her nasılsa Settar Savruk, Pertevniyal Lisesi'nde bir süre çift dikiş okuduktan sonra uzaklaştırılmış, ardından İstiklal Lisesi'ne yatılı olarak kabul edilmiş. Bir yanda muhtemel ortaokul öğrencisi ikizler diğer yanda liseyi çoktan bitirmiş olması gereken ilkokul birinci sınıftan arkadaşları Settar... Alın size bir yaş problemi!

Benzeri karmaşalar, çocukların kaldıkları mekânlar arası geçişlerde de -Yalıoba Kani Amca'nın yazlığı / Sivrice Okan Motel / Rengigül Hanım'ın pansiyonu / Kavruk Yunus Bey'in villası- yaşanıyor. Hangisi gerçek tatilin parçası hangisi dergi yazısı, okur takip etmekte güçlük çekiyor.

Öte yandan Havana detayına değinmemek olmaz. Detay diyorum çünkü başlığa çıkarılacak derece

önemsenen Havana, kitapta bir detay olmanın ötesine geçemiyor. *"Biga'nın ünlü köftecisi Zühtü Usta"*ya bir bölüm (s. 59) ayırıp eğlenceli şiirler döşeyen yazar, nedense Hapış ve Kapış'ın Havana'ya gitme hevesini ve bunu erteleme nedenlerini oldukça yüzeysel işlemiş. Bunlar okura özet bilgiler hâlinde geçilmiş. Okur en azından, Havana'da yıllarca yaşamış dede hakkında renkli birkaç öykücük ile ödüllendirilebilirdi. Bunun yerine kitapta Dimitri Kakmi'den Manfred Korfmann'a, Bach'tan Hamiyet Yüceses'e birçok isme; Assos, Bozcada, Çanakkale civarı hakkında pek çok tarihi bilgiye yer veriyor Cevat Çapan. Amaç belli, çocuk okuru biraz bilgilendirmek, biraz merak etmesini sağlamak. Peki, görece kısa bir anlatıda bu kadar bilgiyi ilgi çekici şekilde aktarabilmek mümkün mü? İşte burası çok tartışmalı.

BİR ÇOCUK BUNU YAZABİLİR Mİ?

Kurgunun zayıflığı ve metinler arası sorunlu geçişlerin yanı sıra bir diğer temel sorun da çocukların dergi yazılarında kullandıkları dil. Bir çocuktan beklenmeyecek ağdalı bir üslup ve yine bir çocuktan beklenmeyecek bilgelik, mizah ve politik göndermeler... Kavruk Yunus'un bir dergi yazısından örnekleyelim*: "Hapış hemen ondan kalabalığı rahatsız etmeyecek bir sesle 'Her yer karanlık, p*ür nur o *mevki'yi söylemesini rica etti. Ne de olsa Kavruk Yunus Bey'in Abdülhak Hamit üstadın büyük hayranı olduğunu biliyor ve bu şarkıyı dinleyerek kendilerini ağırlamaya hazırlanan alicenap dostlarının malikânesine uygun ve dingin bir ruh haleti içinde gitmelerini düşünüyordu."* (s. 57) Bu satırların -ve benzeri daha birçoğunun- bir çocuğun kaleminden çıkması, kitabın inandırıcılığına gölge düşürüyor.

Yine çocukların yazdığı başka başka yazılarda geçen; Mülkiye Marşı'na yapılan gönderme, (s. 24) ulusal içki/ayran göndermesi, (s. 69) Gezi Direnişi'ne gönderilen selam, (s. 72) *"Cogito ergo sum" / "düş görüyorum, öyleyse uyanamıyorum"* (s. 42) kelime oyunu gibi detaylar inandırıcılık sorununu derinleştiriyor.

HAKAN SAVLI'DAN SEMİH POROY'A

Öte yandan Yunus'un gerçek yaşamda Cevat Çapan'ın torunu olduğunu -kitap ona ithaf edilmiş- öğrenmek konuya yeni bir boyut katıyor. Kitapta bahsedilen Numara Dergisi'nin, bir zamanlar torun Yunus tarafından -ya da onun için- internette oluşturulmuş bir blog (http://numaradergisi.blogspot.com) olduğunu fark etmek de öyle... 6-7 yıl öncesinin tarihlerini taşıyan birkaç yazıya -Cevat Çapan'a ait oldukları kuvvetle muhtemel- sahip blog, bu kitabın da hareket noktalarından biri.

Kitapta, gerçek yaşama verilen referanslar Yunus ve Numara Dergisi ile sınırlı değil. Örnek olarak, kitaba *"o yılın ozanı"* olarak giren şair Hakan Savlı ve Homeros Okumaları etkinliği verilebilir. 2011 yılında Hakan Savlı, gerçekten yılın ozanı olarak Homeros Okumaları'na katılmıştı.

Sözünü etmemiz gereken bir diğer ünlü isim de metinde yer almamasına rağmen Semih Poroy. Kitabı, klasikleşen çizimleriyle renklendiren Semih Poroy, Cevat Çapan'ı da Karagöz oynatıcısı olarak resmederek, kitaba eklemeyi ihmal etmemiş. Ancak çizimlerin de kitabı ilgi çekici bir hâle getirmediğini belirtmeliyim. Sanki metindeki dağınıklık, çizimlerin temposunu da belirlemiş. ■

Kurgunun özgünlüğü ve tutarlılığı	★★☆☆☆
Kahramanların işlenişi	★★☆☆☆
Grafik tasarım	★★★☆☆
Çizimlerin ifade gücü	★★★☆☆

Dağa küsmeyen, dağı ikna eden fare

Hareketi, zamanı; evin, sokağın, şehrin hâllerini yansıtan; detaylara özen gösterirken geniş resmi ihmal etmeyen Domenech, bütün-parça ilişkisini de başarıyla kuruyor.

Fare ile Dağ
Antonio Gramsci
Resimleyen: Laia Domènech
Türkçeleştiren: Özgür Gökmen
Desen, 48 sayfa

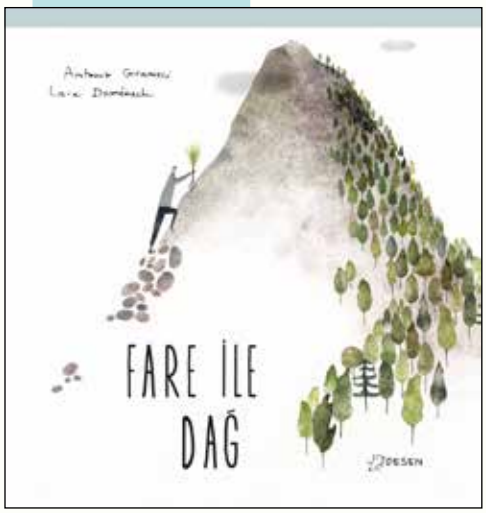

Yazan: **Adnan Saracoğlu**

Kandinsky'nin erken dönem resimlerinden bazılarını gördüğümde, keşke cin fikirli biri sebep olsaydı da çocuk edebiyatı onun muhteşem resimlerini kazansaydı diye düşünmüştüm. Virginia Woolf, Sylvia Plath, Ursula Le Guin gibi muhteşem yazarların çocukları ihmal etmeyişlerine ise epeyce sevinmiştim. Aynı ağacın dallarında yolculuk olağan sayılabilir ve edebiyatın heybetli imza sahiplerinin en renkli imzalarını çocuklar için atmış olmaları orta dünyanın en büyük şenlik ateşini gerektirmeyebilir; ama sosyal bilimin "durdurulamayan" cins kafalarının çocuğu bir anlığına olsun düşünmesi neresinden baksanız büyük olay. "Hangi filozof, hangi düşünür, hangi büyük bilgin çocuklar için yazsın isterdiniz?" sorusunu benim gibi ciddiyet ve umutla cevaplayacağınızı tahmin edebiliyorum.

Gramsci adını okuyorum, başında Antonio'su da var; peki ama çocuk kitabında bu ismin ne işi var? Hata bendedir diyorum;

bildiğim Gramsci'den başkası olsa gerek diye kendimi paylıyorum. Hata yok! Hayret çok! Dünyanın ayarıyla birileri oynamış, Almanlar 19. yüzyılda kurdukları modern bilimleri, İtalyanlar rönesansı, Japonlar samuray ruhunu unutmuş ve akıllarını en akıldışı şeyde; ırkçılıkta birleştirmişken, insanlığın aklını ve ruhunu korumak adına durmadan yılmadan düşünen ve eyleme geçen has kahramanımızdı Antonio Gramsci.

Faşizme karşı tavizsiz mücadelesi ve çok yönlü kapitalizm eleştirisini bir yana bırakırsak, onun bugün de diriliğini koruyan en önemli vurgusu sivil topluma ve hegemonyayadır. İktidar sahipleri, tıpkı sömürgeci güçlerde olduğu gibi sürekli askeri ve siyasi baskıyla toplumu kontrol etmekte zorlanacağından, bilgi kanalları ve güdümlü aydınlarıyla, toplumu, razı olacağı bir konuma yerleştirir. Bilinç olmadan muhalefet, eleştiri ve direniş olmayacağından, iktidarın güçlenmesi ve kök salması kolaylaşır. Sahih/organik aydın ise topluma temas ederek ortak aklı ve dayanışmayı örgütler böylece kültürel hegemonyanın karşısında sivil toplum tesis edilir.

Gramsci topluma dokunacak hayrının engellenmesi adına başlatılan hapis hayatında binlerce sayfa yazdı. Durdurulması düşünülen aklı durmamacasına çalıştı. Böylece ulaşması kolay olmayan noktalara belki de Kaf Dağı'nın ardına ulaştı. Kaf Dağı'nın ardına ulaştığı kesin olan eserlerinden biri ise "Sevgili Guilia"sı karısına yazdığı mektupta kısaca aktardığı Fare ve Dağ masalı. Büyük bir basiret ve asaletle; yükte hafif pahada ağır bir türü tercih ederek söylenebilecek neredeyse her şeyi söylüyor.

Çok sık görmediğimiz bir tercihle, sözcüğe henüz başvurulmamışken masalı anlatmaya başlayan resimlerle açılıyor kitap. Sonunu görüp önüne baktığımızda anlamı iyice netleşen kırık dallar, dağınık taşlar, taşlara meydan okuyan gözü kara fare... Heybetli başı dumanlı dağlar şehre ve evlere tepeden bakıyor. Ötelerde birbiri üstüne binmiş kayalar, taşlar, dallar... Evlerden birinde ışık yanıyor; gece vakti mutfakta bir hareketlilik. Dev bardağa abanan minik fare bardağı deviriyor sütü içiyor. Çizer Laia Domenech'in tercihiyle dikey okunan kitabın görsel dilinin Gramsci'nin aziz hatırasına layık yetkinlikte olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Hareketi, zamanı; evin, sokağın, şehrin hâllerini yansıtan; detaylara özen gösterirken geniş resmi ihmal etmeyen Domenech, bütün-parça ilişkisini de başarıyla kuruyor.

Sütü yitip gitmiş olan çocuğun ağlaması fareyi üzse de dövünmektense çözüm üretip yollara düşüyor. Çocuğun sütü yok, keçinin otu yok, otun suyu yok, suyun akacağı çeşmesi yok, çeşmenin onarılacağı taşı yok, taşın anası dağın insanın sözlerine kanası yok! Neyse ki işin başındaki sözü aklındaki fare dağın dilinden anlıyor. İnsanın çiğliğinden bahsetmeden saf umut olan çocuğun yoksulluğundan dem vuruyor. Onun nankör olmayacağına, çoraklaşmış dağı ağaçlarla yeşerteceğine ikna ediyor dağı. Çeşme onarılıyor, otlaklar yeşeriyor, keçi ve inekler birikse dere olacak kadar süt veriyor. Çocuk ise büyüdüğünde dağın yamaçlarını ağaçlarla kuşatıyor, dere tepe yeşillenince uzaklaşan hayvanlar dönüyor, yıpranan hayat dayanışma yamasıyla sağlamlaşıp yeniden umut veriyor.

Altı üstü tek nefeste tekerleyerek yuvarlayarak söylenebilecek, bir göz kırpışında okunabilecek metne neler sığmış neler! Kişisel menfaatin yerine toplumsal menfaat, savaş yerine barış dünün melankolisi yerine yarının eylem planı!

Hapiste durur gibi durmamış Gramsci; yazmış yaşamı örgütlemiş!■

Çizimlerin ifade gücü	★★★★★
Öykünün özgünlüğü	★★★★☆
Grafik tasarım	★★★★★
Baskı kalitesi	★★★★★

İNSAN İNSANA BENZER Mİ?

İnsanların farklılıkları üzerine yazılmış, dikkat çekici ve akılda kalan bir kitap *İnsanlar Hakkında Bildiğim Her Şey*. İnsanlar hakkında her şeyi bilmek özünde imkânsız olsa da çok basit bir şeyi anlamak için güzel bir başlangıç: Hepimiz bambaşkayız!

Yazan: **Gökçe Gökçeer**

Dünyanın dört bir yanına dağılmış insanların her birinin farklı olması ne tuhaf! Bunun ötesinde, yan yanayken neredeyse tıpatıp aynı görünen tek yumurta ikizlerinin bile aslında bambaşka olmasına ne demeli... Hem garip hem de mucizevi! Bir çocuğun zihninde, bu durum epey karmaşık ve anlaşılmaz olarak yer edebilir. Dünya üzerindeki insan çeşitliliği hakkında, dünyayı anlamayı çalışan küçük bir çocuk için oldukça anlaşılır ve sade bir kitap ortaya çıkarmış Jaume Copons ve Guridi ikilisi.

Kitabın en güzel yanı, herkesin biricik ve bir tane olduğunu vurgularken, aslında özünde de "insan" ve benzer olduğumuzun altını çizmesi. Evet çok farklıyız; saçımız, başımız, giyimimiz, sesimiz, gülüşümüz, bakışımız, her şeyimiz farklı ama bir o kadar da aynıyız. Hepimiz acı çekiyoruz, üzülüyoruz, ağlıyoruz, seviyoruz ve sevilmek istiyoruz. İşte tam da bu noktada, çocuklara sevginin ve hoşgörünün birleştirici gücünü hatırlatıyor yazar. Bunu hiç sıkmadan, son derece eğlenceli bir biçimde yapması, kitaba bir artı puan daha katıyor. Aslında bu bir sürpriz olmasa gerek. *Kaka Hakkında Bildiğim Her Şey* adlı çok satan kitabın da yazarı olan Jaume Copons, dünyadaki sayısız çocuğun favorisi olan, birkaç nesli büyüten, gelmiş geçmiş en eğlenceli programlardan Susam Sokağı'nın İspanyol versiyonunun da senaristi. Birçok televizyon programının yaratıcılığını ve senaristliğini yapan yazarın 40'tan fazla romanı yayımlanmış. Kitapları bugüne kadar 11 dile çevrilmiş. Copons'un şahane ve yüzdeki gülümsemeyi hiç eksiltmeyen metnine güç veren, hayranı olduğum Guridi'nin çizimler arasına serpiştirdiği Michael Jackson, David Bowie ve Charlie Chaplin gibi bazı popüler kültür ikonları ise tadı damakta bırakan ince dokunuşlar olarak kayıtlara geçiyor. Tabii bunu çocuklardan çok, bu önemli isimleri tanıyan, takip eden ve dünyaya kattıklarının değerini bilen yetişkinler fark edip gülümsüyordur eminim. Ne mutlu!■

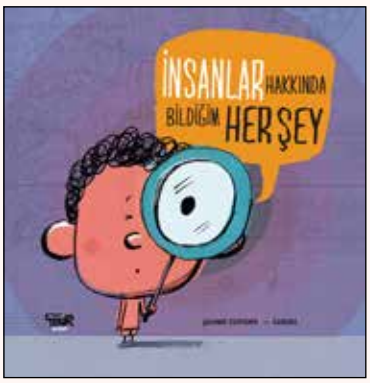

İnsanlar Hakkında Bildiğim Her Şey
Jaume Copons
Resimleyen: Raúl Nieto Guridi
Türkçeleştiren: Mehmet Cihangir
Tekir Kitap, 32 sayfa

Çizimlerin ifade gücü	★★★★★
Öykünün özgünlüğü	★★★★☆
Grafik tasarım	★★★★★
Hedef kitleye uygunluk	★★★★☆
Baskı kalitesi	★★★★★

Mevsimler değiştikçe...

Eseri etkileyici kılan bir diğer unsur kitaba hikâye boyunca eşlik eden ve arka planda kendi hâlinde devinen doğa olmuş.

Yazan: **Çağla Vera Kılıçaslan**

Marianne Dubuc'un yazıp resimlediği bu muhteşem eser, bahçesine çalışmaya giden bir aslanın, orada yaralı bir kuşun sesini duymasıyla başlıyor. Aslan, diğer kuşların gökyüzünde uzaklaştıklarını görünce kuşu yanına alıyor ve böylece aralarında dostluk kuruluyor. Aslan ve kuş aynı evi ve günleri paylaşıyorlar. Derken kış geliyor ve soğuk zamanları da beraber atlatıyorlar. Sonra bir gün bembeyaz karın içinde minik bir çiçek açıyor diğer kuşlar tekrar gökyüzünde beliriyor. İşte o zaman ayrılık vaktinin gelip çattığına, kısacık bir cümle ile şahit oluyoruz: "*Evet, biliyorum.*"

Aslan ve Kuş
Marianne Dubuc
Türkçeleştiren: Can Belge
Final Kültür Sanat Yayınları
72 sayfa

Sayfalar ikisinin dışında hiç bir şey kalmayacak şekilde boşalıyor. Ait oldukları yerleri işaret edecek biçimde, kuş yukarıda aslan aşağıda. Kuş gözden kaybolduğunda ise aslan beyaz sayfada, tek başına, mini minnacık duruyor. Boşluk, aslanın kaybı oluyor. Aslan tek başına eve döndüğünde hüzünlü bir ifadeyle yemeğini yiyor, yalnız başına şöminenin karşısında oturuyor, yatağına yatıyor ve uyuyor. Güneş tekrar doğduğunda ise yine bir tebessümle bahçesini suluyor ve günlerin tadını kendi başına çıkararak, hayatına devam ediyor. Belki bir sonraki sonbahar tekrar kavuşacaklar...

Metin ve çizimler arasındaki uyum, birbirlerini pekiştirmelerini ve daha çarpıcı olmalarını sağlamış. Sanatçı, hisleri güçlü bir şekilde görselleştirmiş. Çocuklara karşılaşmaların, gündelik yaşamı biriyle paylaşmanın güzel ve keyifli olduğunu; ancak hayatın akışının bazen ayrılmayı da zorunlu kıldığını, bu kederli durumu kabul etmek gerektiğini ve bunun her şeyin sonu olmadığını göstermenin daha zarif bir yolu olamazdı diye düşünüyorum.

Eseri etkileyici kılan bir diğer unsur kitaba hikâye boyunca eşlik eden ve arka planda kendi hâlinde devinen doğa olmuş. Ağaçların dallarından dökülen yapraklar, karın içinde beliren bir filiz, büyüyen bitkiler hayatın kendimizden ibaret değil, bir döngünün parçası olduğumuzu göstererek, bize yaşama daha bütüncül bir perspektifle bakmamızı salık vermiş. Öte yandan sonbaharı karşılaşmanın, kışı dostluğun, baharı ayrılığın, yazı ise kendimizle başbaşa kalmanın mevsimi olarak betimleyen kitap, mevsimlere atfedilen klişe rollerini de tersyüz etmiş. ■

Çizimlerin ifade gücü	★★★★★
Öykünün özgünlüğü	★★★★★
Grafik tasarım	★★★★★
Baskı kalitesi	★★★★★

Yaz geçti, pencereyi örtme zamanı

Yazan: Alev Karakartal

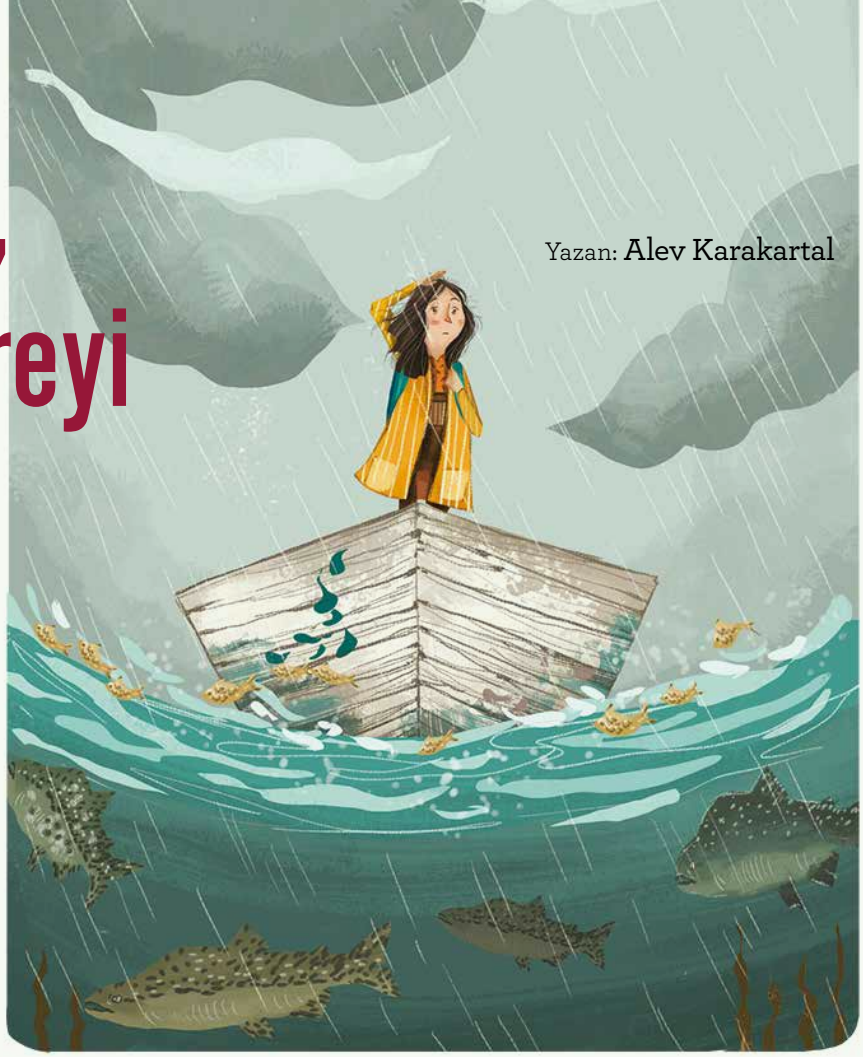

Yeniden Deniz Olmak
Anıl Mert Özsoy
Resimleyen: Merve Atılgan
Can Çocuk, 104 sayfa

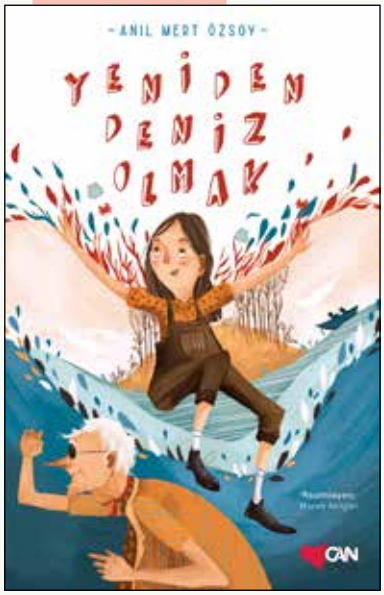

"Mutluluk bir alegori iken, mutsuzluk bir hikâyedir."

Yazarların bizzat kendileri ve edebiyat üzerine yazanların çoğu, birbiriyle ilintili iki kabulden yola çıkar. İlki, varoluşla bağlantılıdır; yazarın içinde yaşadığı çağ, ortam, coğrafya, atmosfer ve elbette kendinden hatta kendi içindeki "yabancı"dan bağımsız bir evren yaratmasının neredeyse imkânsızlığına vurgu yapar. Eserlerin üretildiği çağın bir nevi tanıklığıyla sınanması da bundandır. Öte yandan edebi metinler her zaman ulvi, kadim, olağanüstü meseleler hakkında değil çoğunlukla sıradan "her şey" hakkındadır. İkinci kabul olarak bu, örneğin günümüz dünyasında cep telefonları, internet, kimlik bunalımları ya da çatışmaları, sanal ilişkiler, bireyselleşme, gdo'lu gıdalar, büyük kentlerin merkezlerinden itilenler ya da gönüllü sürgünler gibi pek çok "şey"e denk gelir. Edebiyat, aslında neyi anlattığınızdan çok, onu nasıl hikâye ettiğinizle ilgilidir. Ve evet, çocuk kitapları da edebiyata içkindir.

Çiçeği burnunda genç bir yazar olan Anıl Mert Özsoy'un izleği de bu kabullere denk düşüyor. Bir gazeteci olarak yaptığı röportajlar ve söyleşiler, kitap değerlendirmeleri yetmeyince, kendi hikâyelerini anlatmak istemiş belli ki. Edebiyatın hakikatin peşinde koştuğuna olan inancı ile yaşadığı

coğrafyaya ve çağına karşı hissettiği sorumluluğa, özgül bir "söyleyiş biçimi" ve yeni bir dil kurma tutkusu da eklenince, ortaya önce yetişkinler için yazdığı ilk kitabı *Korku Yokuş Aşağıydı* çıkmış. Hemen ardından beklenmedik bir kulvar değişikliği ile bir çocuk kitabına imza atmış: *Yeniden Deniz Olmak*. Gezi'den esinlenen ilk kitabıyla ilgili yaptığı bir söyleşide, edebiyatı bir direnme biçimi olarak gördüğünü anlatıyor Özsoy. Bu yanıyla başta kısaca tartışmaya çalıştığım, yazarın zamanından ve zemininden beslenmesiyle ilgili öngörüyü bir bakıma doğruluyor. Can Çocuk'tan çıkan *Yeniden Deniz Olmak* ise ikinci önermeye daha yakın; cari "her şey"e...

Büyük kentteki sıkışmışlık hâlinden yılgınlığa düşmüş beyaz yakalı bir çiftin, küçük kızları Gece'yi de yanlarına alarak göç ettikleri Fethiye'de kuruluyor sahne. Mühendis baba Nazım'ın doğduğu yer olan ilçede, eskilerden kalma "kutu gibi" bir ev, bir de sahilde "Fesleğen Lokantası" adında "salaş ama sevimli" bir işletme. Dede Levent de orada. Sadece kaçak ebeveynler için değil, küçük Gece için de bir cennet düşü. Tanıdık gelmiş olmalı. Ama madem Lev Tolstoy'un deyimiyle "mutluluk bir alegori iken, mutsuzluk bir hikâyedir", hikâye yaratmak için cennete bir elma ağacı bir de tatlı dilli yılan gerekir. O zaman gelsin sorunlar! Mimar anne Leyla'nın ikinci bebeğe "hazır olmayışı" ve girdiği depresyonun aile içinde yarattığı türbülanslara baba Nazım'ın kendi babasıyla geçmiş hesaplaşmaları ve dede Levent'in pişmanlıkları da eklenince, çok sayıda plaza profesyonelinin "bir gün" gerçekleşmesini umduğu tatlı düş, bir hikâyeye dönüşüveriyor. Ancak yazık ki kitabın kendisiyle ilgili sorunlar, öyküdeki kişilerin meseleleri gibi kolaylıkla tatlıya bağlanamıyor. Toplam üç beş kahramanın yüzeyselliği, derinliksiz, her türlü neden sonuçtan azade oluşları onları birer karakter yapamayınca misal, hayal kırıklığı kaçınılmaz oluyor. Annenin yeni bir hayatın eşiğinde, çok sevdiği kocasından neden bir ikinci çocuk sahibi olmak istemediğini hiç anlayamıyoruz mesela. En küçük bir ipucu, bir gönderme yok. "Deniz olmak isteyip olamamak" bir gerekçe olabilir mi? Belki. Ama onun da önünde görünür bir engele kitapta rastlayamıyoruz. Tıpkı dede Levent'in ara ara ama altını çizilerek aksi, mizacı "biraz" ters biri olarak resmedilmesine karşın, kitap boyunca torunu Gece'yle olan olağanüstü müşfik ilişkisi, gelininin üzerine titremesi, arkadaşıyla didişmesine rağmen güvene dayalı hukukunun resmedilene uymaması, parçaların yerine oturmaması gibi. Lokantanın adı niye Fesleğen, baba anneye niye "fesleğenim" diye sesleniyor; biri diğerinin nedeni mi; öyleyse neden, bunu bile öğrenemiyoruz. Buna bir de dilin enteresan kullanımı eklenince, mesele bir miktar daha çetrefilleşiyor. Saçlarını "sevmek", acıların "hatıralaştıkça" güzelleşmesi, birinin gidişini "usul usul" izlemek, ekmeğin "buğusunun" odayı doldurması, bisikletin "arka koltuğu", yaşam "enerjisizliği" gibi bir dolu zorlayıcı tanımlama ve mesnetsiz genellemelerden mürekkep tespitler, yazarın muradı olan "yeni bir dil kurma" yolunda bilinçli tercihlerse, zor yolu seçtiğini hatırlatmakta yarar var gibi görünüyor. Özsoy görece az deneyimli ve yıl başına birer kitap sığdırdığına göre biraz da aceleci bir yazar. Dertleri olan biri olmasının sakıncası yok, bunlarla edebiyat üzerinden hesaplaşma çabasının da. Ama büyük iddiaları konusunda ısrarlıysa, ürettiği metinler üzerine biraz daha zaman ve emek harcaması hem kendisi hem de bundan sonra yazacağı hikâyeler için daha hayırlı olabilir.

Dilin akıcılığı ve açıklığı	★★★☆☆
Kurgunun özgünlüğü ve tutarlılığı	★★★☆☆
Çizimlerin ifade gücü	★★★★☆
Kapak tasarımı ve baskı kalitesi	★★★★★
Redaksiyonun titizliği	★★★☆☆

Tüm dünyaya açılan bir pencere

Yazan: **E. Nida Dinçtürk**

Dünyayı Keşfe Çıkalım, gezgin ruhu kutsayan ve dünyanın farklılıklarıyla anlamlı, hepimizi kucaklamış bir organizma olduğunu anımsatan, çok renkli bir rehber kitap.

Dünyayı Keşfe Çıkalım
Susie Rae
Resimleyen: Greg Paprocki
Türkçeleştiren: Gizem Başaran
İş Bankası Kültür Yayınları, 48 sayfa

"Çok gezen mi çok okuyan mı" kapışmasında siz hangi taraftasınız? Okumanın insanın düşünsel dünyasına katkısı tartışılmaz olduğu için, şu an elinizde bu dergiyi tutuyorsunuz. Buna rağmen bazen, okumanın maalesef gerçek deneyimin yerini tutmadığı da hepimizin malumu. Bu yüzden insanlar, atlaslardan bakarak ezberledikleri kent isimlerindense gidip gördükleri, en azından birkaç günlüğüne sakini oldukları kentlerin isimlerini, yerlerini, kültürlerini daha kolay özümsüyorlar. Özellikle turistik arayışlardan çok, bir gezgin gibi yapılan seyahatler, insana sadece bilgi anlamında bir katkı sağlamıyor; dünyaya baktığı pencereyi genişletiyor, onu bir süreliğine farklı bir kültürün parçasına dönüştürüyor. Sonuçta empati duygusunu besliyor ve belki de onu bir dünya vatandaşına çeviriyor. Böylece dinlerin, dillerin, renklerin, bayrakların ve coğrafyanın getirdiği hiçbir farklılığın önemi kalmıyor. İşte böylesi bir deneyim, gerçekten "keşif" olarak nitelendirilmeye değer!

İNSANI YOLA ÇIKARTACAK CİNSTEN

İş Bankası Kültür Yayınlarından çıkan *Dünyayı Keşfe Çıkalım*, yolda olmaya tam da bu noktadan bakan, üstelik gezgin olma hâlini okuma deneyimiyle aşılayan, insanı yola çıkartacak cinsten bir çalışma. Susie Rae'nin yazıp Greg Paprocki'nin resimlediği ve Gizem Başaran'ın Türkçeye çevirdiği kitap, minik okurlar için çok renkli ve zengin bir gezi rehberi. Ayrıca ülkelerin haritadaki yerleriyle pek ilgilenmeyip, kültürleri, gündelik yaşamları, ritüelleri ve özel günleri gibi insanla anlamlanan detaylarına odaklanmasıyla da adeta dünyaya açılan bir pencere.

Dünyayı Keşfe Çıkalım; "Yiyecek Alışverişi", "Açık Havada Oynamak", "Okula Giderken", "Sağlıklı Beslenme", "Ev İşleri", "Yeni Yıl", "Spor Zamanı", "Doğa", "Festivaller", "Biraz Gezelim", "Pencereden Bakınca" başlıkları altında çeşitli bölümlerden oluşuyor. Bazıları özellikle çocukların ilgisine yönelik hazırlanan bu başlıklar, aslında her yaştan gezgin için farklı coğrafyaları adımlayan bir rota çiziyor. Dünyayı gezmeyi teşvik ederken ona karşı taşıdığımız sorumlulukları da unutturmuyor. Birçok bölümün

Dünyayı keşfe Çıkalım

satır aralarında insanların doğanın dengesini nasıl bozduklarını, bunun nadir türlere, su kaynaklarına, havadaki oksijen seviyesine ve yeşil alanlara nasıl yansıdığına dair hatırlatmalarda bulunuyor.

Kitap ayrıca, ülkelerin yeme içme kültürleri, insanların buralarda nerelerden alışveriş yaptıkları, sabah kahvaltısında ve öğle yemeğine neler yedikleri, hangi coğrafyaların hangi besin türüne daha kolay ulaştıkları, hangisini daha sık tükettikleri gibi neredeyse bilimsel bilgilere de yer veriyor. Hatta "Sağlıklı Beslenme" bölümü altındaki beslenme saati başlığı, kitabın bu anlamdaki en ilgi çekici detayı. Dünya'da 10 farklı bölgenin öğle yemeği tabaklarını bir araya getiren bu sayfalar, "Tam da şu anda Fransa'daki çocuk ne yiyor, peki Afrika'nın tabağında neler var?" gibi soruların kapısını aralayarak farklı ülkelerin koşullarını geniş kapsamda düşünebilme ve karşılaştırma fırsatı yaratıyor.

Kitap, elbette ki sosyal düzenlere dair de önemli ipuçları içeriyor. En çarpıcı örnekler ev işleri bölümünün altında karşımıza çıkıyor. Dünya çapında kızların erkeklere göre yüzde 40 daha fazla ev işi yaptığı tahmininin yanı sıra İspanya'da ev işlerine katılmanın çocuklar için yasayla belirlenmiş bir kural olması ve Japonya'da hiçbir temizlik görevlisinin çalışmadığı, öğrencilerin nöbetleşe temizlediği okul örnekleri gerçekten zihin açıcı.

Her şeyden önemlisi, *Dünyayı Keşfe Çıkalım*, yaşamın kendine her yerde bir şans bulduğunun da ispatı. Dünyanın en sıcak bölgelerinde de en soğuk ülkelerinde de sokakta oynamaktan vazgeçmeyen çocuklar ya da özellikle Afrika kıtasında kilometrelerce yol yürüyerek okula ulaşan öğrenciler bunun iyi birer örneği.

DÜNYAYLA BÜTÜNLEŞMEK

Dünyayı Keşfe Çıkalım, gezgin ruhu kutsaması kadar, "Eğer her insan aynı olsaydı, hayat ne kadar sıkıcı olurdu, değil mi?" sorusunu açıkça sorabildiği için de kıymetli bir çalışma. Dünyanın sadece üzerinde yaşanılan bir mekân değil; beraber yaşadığımız, hepimizi kucaklamış bir organizma olduğunu anımsatıyor.

Böylece sadece iyi bir gezgin olmanın değil; gezegenine sorumlu, farklılıkların kendi varlığını da anlamlandırdığını kanıksamış, dinlemeyi, anlamayı, görmeyi gerçekten öğrenerek dünyayla bütünleşmiş bireyler olmanın kıymetini aşılıyor.■

Dilin akıcılığı ve açıklığı	★★★★★
Bilgilerin çağdaşlığı ve bilimselliği	★★★★★
Konunun işlenişi	★★★★☆
Çizimlerin ifade gücü	★★★★☆
Grafik tasarım ve baskı kalitesi	★★★★★

HAYVANLARIN DÜNYASINA ŞAŞIRMAYA HAZIR MISINIZ?

Hiçbir canlıdan üstün değiliz, doğanın parçası olmak zaten tek başına yeterince değerli bir özellik.

Yazan: **Özlem Toprak**

Albatros Bir Okyanus Gezginidir
Necati Güngör
Çınar Yayınları, 96 sayfa

Öğrenmenin en çok ne zaman keyif verdiğini düşündüğümde, aklıma ilk gelen sözcük merak. Merak şaşırmayı ve heyecan duymayı kapsayan bir duygu. O yüzden çocukluktan bu yana öğrendiğim ve aklımda tutmaya değer verdiğim her şey, beni şaşırtan bir merakla geldi. Necati Güngör'ün *Albatros Bir Okyanus Gezginidir* kitabı, işte tam da bu merak duygusuna denk gelen bir derleme. Her yaştan çocuğu heyecanlandıracak kitapta, hayvanların pek de bilinmeyen renkli dünyasına dair altı yüzden fazla maddelik bilgi yer alıyor.

Cüneyt Çomoğlu'nun kapak ve Eylem Sezer'in sayfa tasarımıyla hazırlanan, Çınar Yayınlarından çıkan kitapta, sırasıyla köpekgiller, filler, böcekler, karıncalar, örümcekler, sürüngenler, timsahlar, kaplumbağalar, kedigiller, kuşlar, deniz canlıları, ayılar, maymunlar, kurbağalar hiç bilinmeyen yönleriyle karşımıza çıkıyor. Necati Güngör, minik okurların oyun aşkını göz önünde bulundurarak "Duy da İnanma" ve "Sen Neymişsin!" bölümlerine farklı hayvanların en çarpıcı özeliklerini eklemiş. Son bölüm ise büyüleyici varlıklar olan yavrulara ayrılmış. Çocukların madde madde akıcı bir hâlde sıralanan bu bilgileri bir çırpıda öğrenip birbirine sıraladığını görmek hiç zor değil. Dahası şaşırmanın yaşı olmadığı için, kitap, biz yetişkinleri de kendi ilgi alanlarımıza ve beğenilerimize göre kimi canlı türlerini

daha ayrıntılı öğrenmek için belgesellere ve kapsamlı kaynaklara yönelmeye teşvik ediyor.

ÇOK YÖNLÜ BİR YAZAR

Kitabın yazarı, edebiyatın usta ve üretken kalemlerinden Necati Güngör, 1949'da Malatya'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde okuduğu yıllarda yayımlanan ilk öykü kitabı *Yolun Başı* (1973), ile yazı maverasına başlayan Güngör, yıllar içinde çok farklı türlerde eserler verdi. *Sevgi Ekmektir*'le Türk Dil Kurumu Öykü Ödülü'nü, 1990'da *Sinema Kuşu Sevgilim*'le Ömer Seyfettin Öykü Ödülü'nü aldı. Röportaj dalında Abdi İpekçi Barış ve Dostluk Ödülü'ne ve yine 1990'da Türkiye Jokey Kulübü'nce Yılın Röportajcısı Ödülü'ne değer görüldü. *İyiler Genç Ölür* adlı öykü kitabıyla, 1999 Yunus Nadi Öykü Ödülü'nü kazandı. İstanbul'un çeşitli semtlerini nostaljik bir duyarlılıkla anlattığı yazılarını, *Bir Taşralının İstanbul Nostaljisi* adlı kitabında topladı. *Unutulmaz Bir Kadın Resmi, Bu Sevda Ölmek, İyiler Genç Ölür, Hikâyemde Hayvan Var* ve *Üsküdar'a Gidelim* adlı öykü kitaplarının yanı sıra çocuklar için de *Babamın Sedefli Çakısı, Masal Kuşu, Papatya Gelin* ve *Hayvanların Sır Dolu Dünyası* adlı kitapları yazdı. Günışığı Kitaplığı'nın Köprü Kitaplar koleksiyonu için *Sessiz Yürek* adıyla kitaplaştırdığı öyküleri özellikle dikkat çekti. Annelik üzerine düşündüren öykülerini *Anneme Bir Ev Alacağım* adlı kitabında toplayan Güngör, öğretmen ve öğrencilere odaklanan *Sevgili Öğretmenim* (2015) adlı kitabıyla, 2017 Naim Tirali Öykü Ödülü'ne değer görüldü. İnsan ilişkilerini ve davranışlarını çocuk gözüyle anlattığı son öyküleri *Bir Hikâye Yaz İçinde İnsan Olsun* adıyla yayımlandı.

HİZALANMA ÇAĞRISI

Albatros Bir Okyanus Gezginidir kitabı bende en çok insan olarak hizalanmamız gerektiği duygusunu uyandırdı. Kendimize doğa ve hayvanlar karşısında pek rahat atfettiğimiz "üstün özellikler", hayvanlara dair bütün bu büyüleyici bilgiler karşısında sarsılıyor. Bu da çok gerekli bir ders aslında. Hiçbir canlıdan üstün değiliz, doğanın parçası olmak zaten tek başına yeterince değerli bir özellik.

"Çakallar annesi ölen bir yavruyu sahiplenir. Beslenmesini yetişkin çakallar üstlenir," bilgisi hainlik eden insanlara "çakal" derken bir kez daha düşünmemize neden oluyor. Kanser hücrelerinin kokusunu alarak hekimlere yardımcı olan köpekler, ışığını eşinin ilgisini çekmek için yakan ağustosböceği, yağmur ormanlarında karıncalar için şeker üreterek onları besleyen tırtıllar, tırıtılı öteki böceklere karşı koruyan karıncalar, avını yemek yerine kanını emip kurutan tarantula, utangaçlığından gözlerden uzak yaşayan, bir başına avlanan kaplan; doğadaki canlıların biraz yakından tanımaya zahmet ettiğimizde ne denli olağanüstü olduğunu keşfettiğimiz örneklerden sadece birkaçı.

İnsana umut ve coşku veren bu kitap, çocuklarla bağ kurmak için biçilmiş kaftan. Bu oyuna dâhil olmak, büyük-küçük herkese büyük keyif ve mutluluk verecek. ■

Dilin akıcılığı ve açıklığı	★★★★★
Bilgilerin çağdaşlığı ve bilimselliği	★★★★☆
Konunun işlenişi	★★★★★
Grafik tasarım ve baskı kalitesi	★★★★☆

Çocuk Edebiyatı Çocuk Kitapları

Çocuk Edebiyatı Çocuk Kitapları, 1975 yılında çocuk ve gençlik kitaplarında ve edebiyatında yeni bir dönemin başladığını belgeleyen iyi bir derleme, önemli bir kaynak olarak bu alanda kalem oynatanları yanına çağırıyor.

Yazan: **Doğan Gündüz**

Çocuk kitapları, edebiyatı ve resimleri üzerine 1974-1975 yıllarında yapılan açık oturumları, seminer ve komisyon çalışmalarını, sergileri, konferansları, istatistiki ve bibliyografik bilgileri içeren *Çocuk Edebiyatı Çocuk Kitapları* kitabı tam kırk üç yıl öncesinden bugüne çocuk edebiyatımızın gelişimini anlamak için bize ışık tutuyor.

Kitabın girişindeki "Çocuk Kitapları Sorunu Ulusal Sınırları Aşıyor" başlıklı yazısında Dr. Robert Anhegger, hem kitabın içeriğinden hem de Türk-Alman Merkezi olarak 1950'den sonra çocuk kitapları konusunda yaptıkları çalışmalardan söz ediyor. 3-12 Aralık 1974 tarihleri arasında Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu'nda "Federal Almanya'da Resimli Çocuk Kitapları" başlıklı bir serginin açılmasında Türk-Alman Kültür Merkezi Yönetmeni Dr. Anhegger'in çabası büyüktür.

Kitabın "Çocuklar-Resimler-Kitaplar" başlıklı ikinci yazısında Klingspor Müzesi Yöneticisi ve Uluslararası Çocuk Kitapları Kurulu Başkanı Dr. Halbey, Almanca konuşulan ülkelerdeki çocuk kitaplarının durumunu değerlendirip resimli iyi kitapların önemini vurguluyor.

Sergi vesilesiyle 10 Aralık 1974'te gerçekleştirilen "Türkiye'de Resimli Çocuk Kitapları Sorunu" başlıklı açık oturumun deşifreleri kitabın üçüncü bölümünü oluşturuyor. Bu konuda ilk kez yapılması sebebiyle özel bir yere sahip olan açık oturuma İstanbul Edebiyat Fakültesinden Dr. Meral Alpay, yayıncı Ramazan Arkın, Devlet Güzel Sanatlar Akademisi profesörlerinden Namık Bayık, yazar ve kültür danışmanı Vedat Nedim Tör ve oturumu yöneten Mustafa Usluer katılmış. Alpay konuşmasında "çocuk için yazacak, ya da çocuk için resim çizecek sanatkarlardan çocuk dünyasını tanımayı, ondan etkilenmeyi, onu bilmeyi istemenin" bir hak olduğunun altını çiziyor. Vedat Nedim Tör, özellikle resimli romanların çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerine vurgu yaparak, bunların "çocukta okuma sabrı, zevki ve kültürü geliştiremediğini, moral sağlıkları için tehlikeli ve zararlı" olduğunu söylüyor. Yayıncı Ramazan Arkın çocuk edebiyatının, edebiyatın diğer dallarına kıyasla cılız olduğunu aktarsa da çocuk kitaplarının son on yıl içinde büyük aşamalar kaydettiğini, günden güne artan resimli çocuk yayınlarının yarın için ümit verdiğini belirtiyor. Prof. Namık Bayık ise konuşmasında

"iyi bir çocuk kitabı meydana getirebilmek için iyi illüstratörler, takdim yeteneği olan iyi yazar, sanatçı ve yayıncılara ihtiyaç var" vurgusunu yapıyor. Mustafa Usluer, "her çocuk kitabının grafik sanatının bir gösterisi olduğunu, çocuk kitabında metni teşkil eden sözle anlatım unsurları ile grafik unsurların eşit değere sahip olduğunu" anlatıyor.

"Kütüphanecilik ve Sanat Açısından Çocuk ve Gençlik Kitapları" başlıklı dördüncü bölüm, Dr. Halbey'in 24-30 Mart 1975'teki Kütüphanecilik Haftası nedeniyle İstanbul Millet Kütüphanesinde verdiği konferansın metninden oluşmaktadır. Resimli kitapların sanat ve kütüphanecilik açısından ele alındığı bu yazıda yazar dünyanın farklı ülkelerinde üretilen çeşitli kitaplardan resimli örnekler vererek çocuk kitaplarındaki metni ve resmi algılama, yorumlama şekillerine değiniyor. Münih'te Jella Lepman'ın kurduğu Uluslararası Çocuk Kütüphanesi ve Almanya'daki Çocuk ve Gençlik yayınlarının durumu Dr. Halbey'in konferansta anlattığı diğer konulardır.

İlki 1939 yılında gerçekleştirilen Türk Yayın Kongresi'nin ikincisi 24-27 Ocak 1975 tarihinde yapılır. İkinci Kurultay'da "Ansiklopediler ve diğer müracaat kitapları, çocuk ve gençlik yayınları, okul kitapları" adlı komisyon bir rapor sunmuştur. Çocuk ve gençlik yayınları üzerine önerilerin yer aldığı bu raporu hazırlayan komisyonun başkanı Dr. A. Ferhan Oğuzkan'dır. Üyeler arasında Fakir Baykurt, Agop Dilaçar, İsmet Kür, Şevket Rado, Rakım Çalapala gibi bilinen isimler de vardır. Bu komisyonun raporu kitabın beşinci bölümünde yer almaktadır.

Kurultay sonrasında 21-30 Nisan 1975 tarihinde "Çocuk ve Gençlik Yayınları Sorunları" üzerine bir seminer düzenlenmiştir. Bu seminerde dört ayrı komisyon çalışma yürütmüş ve raporlar hazırlamıştır. Kitabın altıncı bölümü bu komisyonların raporlarından oluşmaktadır. "Çocuk yayınları yayım programı geliştirme", "Çocuk yayınlarının fizik yapısı", "Çocuk ve gençlik yayınlarının telif hakkı, dağıtım ve örgütlenmesi", Görsel ve işitsel araçlarla çocuk yayınları" komisyonların rapor hazırladıkları konulardır.

Kitabın yedinci bölümünde, 4 Ekim 1975'te İstanbul Radyosunda düzenlenen çocuk edebiyatı ve çocuk kitaplarının tartışıldığı oturumun çözümlemelerine yer verilmiştir. Gülsen Tuncer'in sunduğu programa konuşmacı olarak Erdal Öz (Yazar ve Arkadaş Kitaplar yönetmeni), Ülkü Tamer (Ozan, çevirmen ve çocuk edebiyatı yazarı), Tan Oral (Çizer), Gülçin Alpöge (Eğitimci, yazar) katılır.

Yayımlandığı yıllarda çocuk ve gençlik edebiyatıyla ilgili çıkan kitap, ansiklopedi, yıllık ve özel sayıların listelendiği bir kaynakça ile kitap sona ermektedir.

Çocuk Edebiyatı Çocuk Kitapları, 1975 yılında çocuk ve gençlik kitaplarında ve edebiyatında yeni bir dönemin başladığını belgeleyen iyi bir derleme, önemli bir kaynak olarak bu alanda kalem oynatanları yanına çağırıyor.■

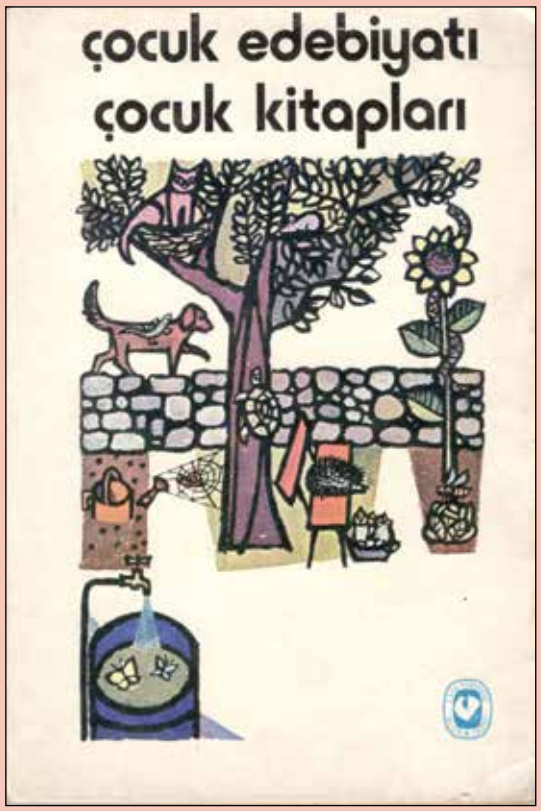

Çocuk Edebiyatı Çocuk Kitapları
Hazırlayan: Doçent Dr. Meral Alpay,
Dr. Robert Anhegger
Cem Yayınevi Kültür Dizisi, İstanbul, 1975, 128 Sayfa

Hazırlayan: Fuat Altay

ÖDÜLLÜ BULMACA!

Bulmacamızı tamamlayıp alttaki harf dizisini doldurduğunuzda, aradığımız anahtar kelimelere ulaşacaksınız. Çözümü bulan ve **iyikitap@tudem.com** adresine **24 Aralık 2018** tarihine kadar gönderenler arasında yapacağımız çekiliş sonucuna göre, kazanan bir okurumuza Tudem Kitabevlerinde istediği şekilde kullanabileceği 100 TL. değerinde hediye çeki armağan edeceğiz. İyi eğlenceler!

SOLDAN SAĞA

1 Murakami'nin 1256 sayfalık dev yapıtı.
2 Özge Lokmanhekim'in son kitabı: *Dünyanın .... Ülkesi*
3 Denizler altında kaç fersah?
4 Bir vazodan bir ülkeye uzanan onarma hikâyesi.
5 Aytül Akal'ın "Söz Vermiştin" serisine renk katan deneyimli çizer.

YUKARIDAN AŞAĞIYA

6 "Sen de Oku" serisinden bir kitap.
7 Cervantes'ten bir dünya klasiği.
8 *Ben İtfaiyeci Olmak İstiyorum* kitabının yazar ve çizeri.
9 George Orwel'dan bir ütopya.
10 *Ara Sıra ve Daima,* bir .... Kitabı.
11 *Sıra Dışı Bir Ödev Hikâyesi*'nin baş kahramanı.
12 Anıl Mert Özsoy'un ilk çocuk kitabındaki lokanta.

Açıklama: Bulmaca tamamlandığında, turuncu renk zemin içinde kalan harfleri, alfabetik sıraya göre dizdiğinizde aradığımız yanıta ulaşacaksınız.

Geçtiğimiz haftanın çözümü ve kazananı:

İyi Kitap'ın geçen sayısında yayımladığımız bulmacayı tamamlayan okurlarımız, **"İSTANBUL'DA FUARDAYIZ"** çözümüne ulaştılar. Doğru yanıtı bulan okuyucularımız arasında yaptığımız çekilişte ise İzmir'den Sayın Mustafa Kefeli, Tudem Kitabevlerinde kullanmak üzere 100 TL. değerinde hediye çeki kazandı.

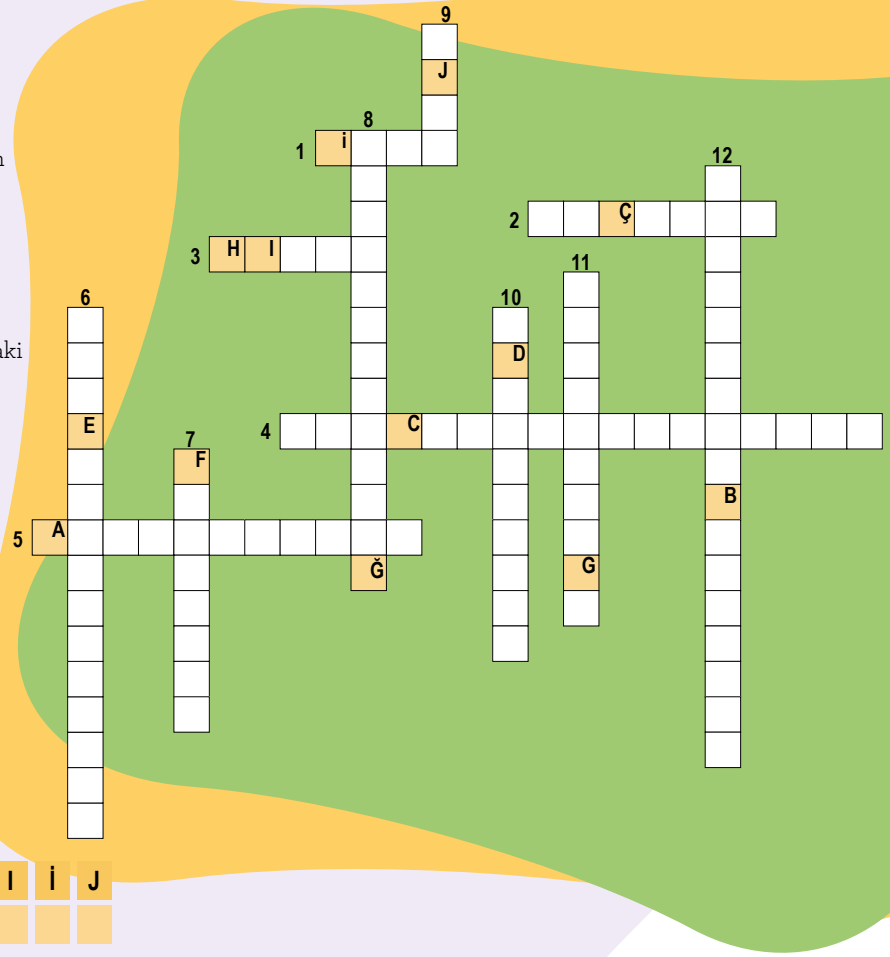

ÇÖZÜM

A	B	C	Ç	D	E	F	G	Ğ	H	I	İ	J

UZAYIN DERİNLİKLERİNDE
İYİYLE KÖTÜNÜN AMANSIZ MÜCADELESİ

TÜM DÜNYA İLE AYNI ANDA RAFLARDA

Kazu Kibuishi'nin, bugüne kadar **16 dilde yayımlanan**
"Tılsım" serisinin sekizinci halkası *Süpernova*'da nefesler tutuluyor…

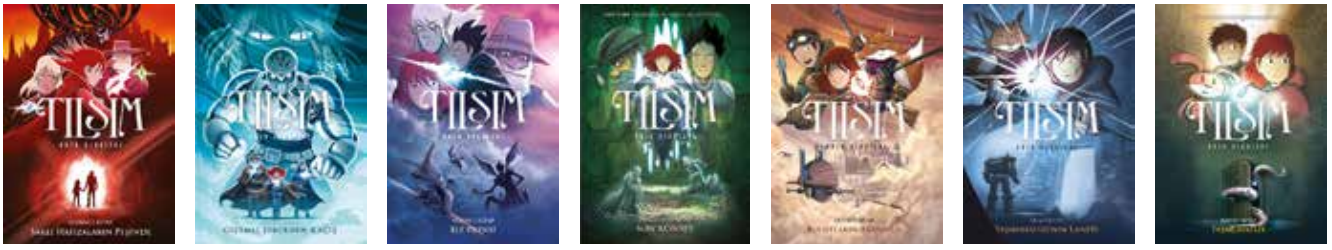

www.desenyayinlari.com.tr
DesenYayinlari.Tudem desenyayinlari desenyayinlari

DESEN

Mizah ve macerayı özgün hayal gücüyle harmanlayan **Aslı Tohumcu**'nun gizemlerle örülü üç kitaplık polisiye dizisi **"Bolbadim Günlükleri"**, genç okurları, Özel Bolbadim Koleji'nin öğrencileri Süreyya ile Fırat'ın peşinde, fantastik bir maceranın içine sürüklüyor.

Tüm zamanların en büyük tiyatro yazarı **WILLIAM SHAKESPEARE**'in ölümsüz eseri, güzelliği ve hüznüyle dünyanın dört bir yanındaki müzisyenlere, ressamlara, sanatçılara ilham veren **ROMEO VE JÜLYET**'in bu uyarlamasını okumanız ve sahnelemeniz için sizinle buluşturuyoruz.

Çocukların çok sevdiği yazar **Alp Gökalp**, bu kitabında, her yaştan okurun duygularına, ortak olduğu kadar farklı açılardan da dokunacak bir öykü anlatıyor. Çocukluğun, engin hayal gücüyle beslenen o büyülü evrenine, aile büyükleriyle sohbetin, nesiller arası iletişimin sıcaklığı ve duygu zenginliği eşlik ediyor.

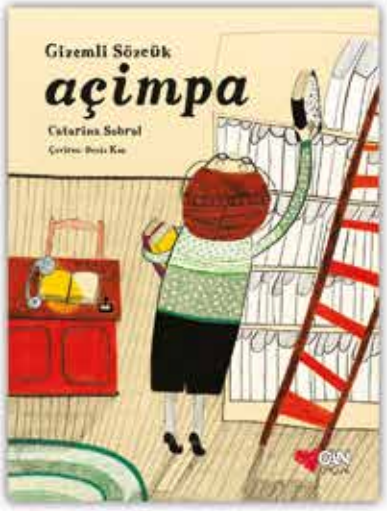

Bir gün, bir araştırmacı yepyeni bir sözcük keşfetti: **AÇİMPA.** Kimse ne anlama geldiğini ya da ne türden bir sözcük olduğunu bilmiyordu. Yine de, insanlar heyecanla bu sözcüğü cümle içinde kullanmaya başladılar. Yetenekli okurlar için muzip, sıra dışı ve "açimpa" bir kitap!

cancocuk.com cancocuk@cancocuk.com facebook.com/cancocukcom twitter.com/Can_Cocuk instagram.com/cancocuk